32
5
11 68
10

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 257 (1945) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr.

TRST, sreda 31. oktobra 1951

Cena 20 lir

Italijanski tisk
noče miru in sodelovanja

Svetovni tisk je zagrebškemu zborovanju za mir in mednarodno sodelovanje posvetil še prav posebno pažnjo, saj so bili na zborovanju navzoči delegati — vidni javni delavci: politiki, književniki, publicisti itd. — iz nič manj kot 23 držav in kolonij. No, poudariti moramo, da je bil pri tem redka izjema ves italijanski tisk, ki ni poročal o zborovanju nič ali pa skoraj nič. Tako je ravnala tudi poluradna italijanska agencija ANSA. Ta tisk je s tem dokazal, da namenom in vsej politiki današnje Italije v pogledu svetovnega miru in mednarodnega sodelovanja ni samo deveta briga, temveč je s svojimi napadi na tiste italijanske javne delavce, ki so z bivšim predsednikom italijanske vlade F. Parrijem na čelu odšli v Zagreb, tudi nasproten plemenitim pobudi, ki so jo dali Jugoslovani za zagrebško zborovanje, ki je imelo brez dvoma velik uspeh.

S tem v zvezi lahko navedemo nadvse značilno pisanje protijugoslovanskega iredentističnega strupenega tednika, ki izhaja v Gorici (da bi bil bliže «terenu») «ARENA DI POLA» in s katerim se takšno stališče vsega ostalega italijanskega tiska v bistvu popolnoma strinja. Ta ezulski tednik je namreč pred kratkim zapisal v zvezi z revizijo mirovne pogodbe z Italijo in s tržaškim vprašanjem:

«Prav gotovo dela čas sedaj v naš prid: v kratkem bomo oboroženi, imeli bomo naš lepi prostor v OZN in posledica tega bo, da bodo naše akcije na mednarodnem planu mnogo bolj poudarjene, medtem ko bo Jugoslavija nasprotno vedno bolj kazala svojo šibko notranjo konzistenco in diktatorski režim...».

To je torej tisto, zaradi česar se hoče Italija oborožiti, pri čemer ji je v napoto določba mirovne pogodbe, katera ji to brani: oborožitev smatra Italija potrebno za ponovno osvajanje «tržaškega ozemlja in drugih neodrešenih ozemelj», ki jih je s porazom izgubila. Zato je razumljivo, da iredentistični tisk ne govori o oborožitvi iz strahu pred napadom, zato je razumljivo, da Italiji, ki sama misli s popolno oborožitvijo izvesti napad — kar jasno izhaja iz pisanja omenjenega lista — nima prav nobenega interesa za kakršne koli konference in zborovanja, na katerih se obravnava ohranitev miru in mednarodno sodelovanje. Zato je razumljivo, da italijanski tisk napada vsakega svojega državljana, ki se takšnih zborovanj udeleži, posebno pa če se vršijo v državi kakršna je Jugoslavija, kateri italijanski tisk grozi z oborožitvijo. Pri tem naj navedemo besede samega predsednika italijanske vlade in njenega zunanjega ministra De Gasperija, ko je odgovarjal v rimskem senatu voditelju fašističnega «Movimento Sociale Italiano» Avgustu de Marsanichu, ki je v Trstu pred kratkim izjavil, da bi MSI če bi bila na vladi že zdavnaj vojaško okupirala Trst in Tržaško ozemlje. De Gasperi je tedaj dejal, da je absurdno govoriti o zavzetju z orožjem, ko vendar Italija ni zaradi mirovne pogodbe še dovolj oborožena. Iz te De Gasperijeve izjave sledi torej, da on ne izključuje možnosti uresničenja De Marsanichevih namenov v primeru neomejene oborožitve Italije....

Seveda je potrebno še posebej poudajati, da se je proti zagrebškemu zborovanju najbolj besno zagnal italijanski kominformovski tisk. Milanska «UNITA'» je n. pr. v svoji tržaški izdaji objavila celò popolno «poročilo» kominformovskega «Tržaškega odbora za mir», v katerem trdi, da je zagrebško zborovanje «histerično vojnohujskaško in postavljeno na podlago nesramne frazeologije zadnjih Titovih govorov». Pri čemer ne napada samo tržaških delegatov v Zagrebu temveč tudi italijanska delegata F. Parrija in Pretija. Seveda — za kominformiste je vse tisto, kar noče pristati na njihove fraze o miru v Stockholmu v njihove golobe in podpise, s katerimi bi hotel zakrinkati Kominform svojo vojnohujskaško politiko, oboroževanje svojih satelitov preko določb mirovnih pogodb, s katerimi bi hoteli skriti nenehne krvave incidente na jugoslovanskih mejah, gospodarsko blokado Jugoslavije itd.. itd. — zanje je vsakdo, ki vse to vidi in ki hoče njihov napad preprečiti — vojni hujskač.

No, dovolj je prečitati načela, na katerih so se zedinili v Zagrebu delegati iz 23 dežel, pa da vsakemu postane jasno, kako so kominformovski napadi brez vsakršne podlage, predvsem pa, kako se ti napadi strinjajo do zadnje podrobnosti z iredentistično politiko, ki jo vodi italijanski tisk ne samo v Trstu temveč po vsej Italiji. To pa je ponovni dokaz, da se italijanski imperializem v resnici v vsej svoji protijugoslovanski napadalni politiki popolnoma strinja z napadalnostjo Kominforma.

Kljub vsem napadom pa moramo ponovno poudariti veliki uspeh, ki ga je doseglo zagrebško zborovanje in ki ga je podčrtal predsednik nacionalnega komiteja Jugoslavije za mir Josip Vidmar, v svoji izjavi po radijski postaji Zagreb takoj po zborovanju samem. On je dejal, da je zelo zadovoljen z uspehi mirovnega kongresa in zborovanja in poudaril:

«Mislim, da je zelo velika stvar, da smo prišli v toliko važnih vprašanjih do enotnosti, do enotnih misli in do enotnih formulacij. Diskusija je bila zelo resna in na višini. Ljudje so se spoznali med seboj in se navadili razumeti drug drugega».

Ko je govoril o resoluciji zborovanja in o ustanovitvi Začasnega odbora za iniciativo in zveze je Josip Vidmar poudaril, da ta sklep ni važen le za Jugoslavijo, temveč sploh za mir v Evropi. «Upam — je dejal govornik — da se bo iz tega sčasoma razvila velika, močna in vplivna organizacija, ki bo važna korektura svetovnega kongresa za mir, ki ga je organizirala Sovjetska zveza».

Belgijski delegat na zborovanju Joseph Bracobs je izjavil, da je zborovanje doseglo popoln uspeh, ki je tem pomembnejši, ker je tudi sestava delegacij takšna, da so predstavljale vse skupine javnega življenja: znanstvenike, politike, kulturne in javne delavce, delegate sindikalnih, ženskih in mladinskih organizacij. Zaključki zborovanja bodo izredno važni za ohranitev miru. Ustanovljeni odbor pa bo sodeloval z narodi, ki so sklenili, da se bodo borili proti vojni in napadalnosti.

Spričo vsega tega lahko zaključimo, da italijanski tisk s svojim negativnim odnosom do zagrebškega zborovanja, plemenitim, človečanskim načelom izraženim v zaključni resoluciji, nasprotuje ker se ne strinjajo z iredentistično protijugoslovansko politiko današnje Italije. Toda prav načela, za katera se bodo borili delegati, ki so v Zagrebu to resolucijo sprejeli, so eno izmed najboljših jamstev, da takšna italijanska politika ne bo imela nobenega uspeha, ki si ga želijo doseči na račun Jugoslavije zlasti kominformovski propagandisti v Italiji, ki protijugoslovanski politiki načelujejo.

Edvard Kardelj bo vodil delegacijo FLRJ na zasedanju OZN

V delegaciji so še Milovan Djilas, Sava Kosanovič, dr. Aleš Bebler in drugi - Španski republikanski predstavniki na obisku v Jugoslaviji - Novi britanski veleposlanik v Beogradu Maršal Tito sprejel Josepha Bracopsa - Ameriški novinarji pri generalu Peku Dapčeviču

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 30. — Podpredsednik vlade FLRJ in minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj bo vodil jugoslovansko delegacijo na zasedanju glavne skupščine OZN v Parizu. V delegaciji sta še ministra zvezne vlade Milovan Djilas in Sava Kosanovič, načelnik stalne jugoslovanske misije pri OZN dr. Aleš Bebler, pomočnika zunanjega ministra Leo Mates in Ivo Vejvoda in drugi.

Minister zvezne vlade Milovan Djilas, član politbiroja CK KPJ, je sprejel danes na obisk bivšega člana politbiroja KP Španije Jezusa Hernandeza, bivša člana CK KP Španije Jose' Del Baria in Siera Muriela in španskega republikanskega javnega delavca Paesa Comina, ki so kot člani španske republikanske delegacije prisostvovali mednarodnemu zborovanju za mir in sodelovanje v Zagrebu.

Predstavniki republikanske Španije so izjavili, da se je solidarnost z borbo španskega ljudstva izrazila na zborovanju za mir na zadovoljiv način. «Obsodba Francove vladavine, ki je bila izrečena na tem zborovanju, nasprotno temu, kar se je zgodilo na mirovnih kongresih v Parizu, Stockholmu in Varšavi, nas ni presenetila. Drugače ni moglo niti biti. Zavest naprednega človeštva se mora upreti kakršni koli podpori Francovemu režimu».

Lahko rečemo, da je Beograd te dni postal cilj novinarjev iz inozemstva. Poleg večjega števila tujih dopisnikov, ki so stalno akreditirani v Beogradu, je v raznih skupinah prišlo še več kot 40 predstavnikov največjih agencij, listov in revij iz Amerike, Francije in Švedske. V Jugoslaviji bodo preživeli nekaj dni.

Ameriški novinarji so po lastnih izjavah danes na razgovoru z generalom Pekom Dapčevičem dobili dober vtis o jugoslovanski armadi. Po vesteh iz njihovih virov je general Dapčevič z zaupanjem govoril o vseh vrstah orožja v jugoslovanski armadi in poudaril, da bi bila potrebna tudi letala na reakcijski pogon.

Danes zvečer je prišel v Beograd novi britanski veleposlanik Sir Ivo Mallet, ki je prišel namesto veleposlanika Sira Charlesa Peaka, ki je bil prestavljen v Atene.

Maršal Tito je danes sprejel člana glavnega odbora socialistične stranke Belgije Josepha Bracopsa, ki je obenem tudi župan mesta Anderlecht. Maršal Tito se je zadržal z belgijskem predstavnikom v daljšem razgovoru, ki mu je prisostvoval tudi sekretar zunanje politične komisije CK KPJ Vladimir Dedijer.

R. R.

Povratek misije FLRJ iz Adis Abebe

BEOGRAD, 30. — V Beograd se je vrnila jugoslovanska misija dobre volje, ki je bila več dni v Adis Abebi. V tej misiji so bili pomočnik ministra za zunanje zadeve dr. Jože Vilfan, posebni svetovalec Dušan Timotijević in tajnik Bogoljub Kuštrin. Njen namen je bil vzpostaviti čim tesnejše odnose med Jugoslavijo in Etiopijo.

Dr. Vilfan je ob prihodu na zemunsko letališče izjavil, da so misijo izredno prisrčno sprejeli v Adis Abebi. Lahko smo se prepričali, je dejal dr. Vilfan — da ni šlo samo za protokolarno formo, pač pa za stvarno zanimanje in naklonjenost do Jugoslavije. Med bivanjem v tej deželi smo opazili, da Etiopijci poznajo našo borbo med vojno in da se zanjo zanimajo. Povsod smo naleteli na željo, da se odnosi med našima dvema državama poglobijo. V Etiopiji je prepričanje, da bi se moglo razviti za obe strani koristno gospodarsko sodelovanje».

«Poudariti moram — je izjavil na koncu dr. Vilfan — izreden vtis, ki smo ga dobili o tej deželi in o njenih velikih gospodarskih možnostih».

PARIZ, 30. — Danes je prišel iz New Yorka v Pariz perzijski ministrski predsednik Entezam, ki je predsednik V. zasedanja glavne skupščine OZN. Z istim letalom je prišel tudi admiral Alan Kirk, ki je član ameriške delegacije.

Videmski nadškof pričuje o Porčinju

VIDEM, 30. — Sodišče iz Lucce se je za nekaj dni preselilo v Videm, kjer je danes zaslišalo videmskega nadškofa mons. Giuseppeja Nogaro, ki zaradi slabega zdravja baje ne more v Lucco. Dve uri je predsednik sodišča Cascella v spremstvu tožilca Agostinija ter nekaterih odvetnikov zasebne stranke in obrambe izpraševal nadškofa o stvareh, ki se bolj ali manj tičejo dogodkov nad Porčinjem.

Dobršen del svojih izjav je kardinal Nogara porabil za opravičevanje svojega lastnega ravnanja v tistih dneh.

Med drugim je kardinal povedal, da so bile ozopovske formacije ustanovljene «v protikomunistični funkciji, da našim fantom ne bi bilo treba poslušati marksističnih teorij». Govoril je tudi o svojem posredovanju za izmenjavo ujetnikov med ozopovci in Nemci, do katere pa baje ni prišlo zaradi nemških pogojev. Priznal je tudi, da je s posebnim pastirskim pismom 30. novembra 1944 pozval partizane, naj položijo orožje, kar pa so partizani odklonili. Sploh da je prosil partizane, naj ne napadajo Nemcev, ker bi to utegnilo imeti za posledico represalije.

Tudi mons. Nogara se ni mogel izogniti besedam o osvojevalnih namenih Slovencev in med drugim tudi navedel, da so ob koncu vojne slovenski partizanski oddelki zasedli videmsko kvesturo (mar naj bi pustili tam republikinske kvesturine?). Videl je baje tudi proglas, na katerem je Tito naštevál, katere beneške vasi spadajo k Jugoslaviji.

Na vprašanje obrambe je mons. Nogara potrdil, da je neki don Collino, nadžupnik v Fojdi, vohunil za SS-ovce. Partizansko sodišče ga je obsodilo na smrt, vendar ga je na nadškofovo prošnjo pomilostilo in izdajalskega župnika izročilo škofu, kjer se mu je «opravičil».

Proces se bo spet obnovil 5. novembra v Lucci, kamor se bo sodišče vrnilo te dni.

Norveški odgovor na sovjetsko noto

OSLO, 30. — Norveška vlada je nocoj izročila sovjetskemu poslaništvu v Oslu odgovor na sovjetsko noto, v kateri se obtožuje Norveška, da je prekršila določbe pogodbe iz leta 1920 glede demilitarizacije Spitzbergov.

Odgovor zavrača sovjetske obtožbe in poudarja izključno obrambni značaj atlantskega pakta ter dodaja, da norveška vlada ne bo dovolila tujih vojaških oporišč na svojem ozemlju, dokler to ne bo napadeno ali ogroženo.

Počasna pogajanja o Nemčiji

BONN, 30. — Uradni predstavnik bonnske vlade je izjavil, da je Adenauer mnenja, da bi morali ameriško, britansko in francosko vlado vprašati za mnenje glede tolmačenja washingtonskih sklepov, če na konferenci prihodnji petek ne bo prišlo do sporazuma med visokimi komisarji in poglavarjem zvezne vlade glede spornih točk splošne konvencije, ki se nanaša na nadomestitev okupacijskega statuta z dvostranskimi pogodbami.

Predstavnik je pojasnil, da to ne bi pomenilo prekinitev pogajanj, ter je poudaril, da je zvezna vlada optimistična glede neglega in ugodnega zaključka nemško-zavezniških pogajanj.

Kar se tiče pogajanj med nemškimi in zavezniškimi strokovnjaki o nemški udeležbi v evropski obrambi, je neki zavezniški uradnik izjavil, da so vojaški strokovnjaki pripravili načrt tozadevnega dogovora. Visoki zavezniški komisarji se bodo jutri zasebno sestali, da razpravljajo o tem načrtu, ki ga bodo predložili na prihodnjem sestanku z Adenauerjem. Če bo odobren, ga bodo nato poslali trem zahodnim vladam. Namen zavezniških in nemške vlade je ta dogovor podpisati šele tedaj, ko bosta načrt za evropsko vojsko in Schumanov načrt začela praktično delovati.

LONDON, 30. — Mossadegh je sprejel kandidaturo za rektorja edimburške univerze.

TEŽAVE ITALIJANSKE VLADE v zvezi z Giulianovo afero

Socialisti zahtevajo uvedbo parlamentarne preiskave in ustanovitev parlamentarne preiskovalne komisije - Scelbov neuspeh v senatu - Koliko stane Italijo uprava v Somaliji

(Od našega dopisnika)

RIM, 30. — Poslanska skupina PSI je uradno predložila predsedstvu poslanske zbornice zahtevo po ustanovitvi parlamentarne preiskovalne komisije, katere namen naj bo, kot pravi predlog «izvesti temeljito preiskavo o ravnanju javnih oblasti, zlasti pa organov javne varnosti in karabinjerjev, glede banditizma na zahodni Siciliji od leta 1943 do danes, in o vseh gospodarskih, socialnih in političnih vzrokih, ki so vplivali na njihovo ravnanje; končno naj predlaga najučinkovitejše ukrepe, ki naj popravijo položaj». Predlog predvideva, da bi preiskovalno komisijo sestavljalo 15 poslancev, ki bi jih imenoval predsednik zbornice; svoje delo bi komisija morala opraviti do 30. junija 1952 in v tem času predložiti parlamentu poročilo o izidu preiskave.

Opozicija torej stopnjuje svoj napad na vlado na eni izmed njenih najobčutljivejših točk. Šibkost vlade, zlasti pa še notranjega ministra Scelbe, ki mu duh njegovega rojaka Giuliana še večno ne da miru, se je očitno pokazala tudi med nedavno parlamentarno debato o proračunu notranjega ministrstva. Resolucija, ki je po svojem smislu pomenila zaupnico ministru Scelbi, je bila v senatu odobrena s pičlo večino 138 proti 124 glasovom, pri čemer je glasovalo kar osem članov vlade, medtem ko je bila nezaupnica ministru, spet s pomočjo ministrskih glasov, zavrnjena s 127 proti 114 glasovom. Do tega nepričakovanega in za Scelbo kaj malo laskavega rezultata je prišlo, ker so očitno tudi nekateri demokristjanski senatorji glasovali proti vladi oziroma proti ministru; upoštevati je še treba, da je na seji manjkal kak ducat opozicijskih senatorjev.

Razlog za ta dejanski neuspeh vlade je treba iskati v izmikajočih se izjavah Scelbe na opozicijske obtožbe glede nejasnih odnosov med Giulianom, karabinjerji, državno policijo in raznimi političnimi krogi, o katerih je bilo mnogo slišati na procesu v Viterbu. Kot smo poročali, se je Scelba umaknil za okope formalizma in dejal, da ne more povedati ničesar, dokler traja viterbski proces. V javnem mnenju je Scelbov umik deloval kot potrdilo, da obtožb ni mogoče ovreči.

Proces v Viterbu je poleg številnih razkritij o ozadju Giulianovega delovanja tudi precej nemilo prizadel slavo karabinjerjev s katero so se ovenčali po «uspešni likvidaciji» Giuliana pred dvema letoma. Pokazalo se je, da Giuliano ni padel pod kroglami karabinjerjev, temveč da ga je član njegove bande, njegov namestnik in bratranec Gaspare Pisciotta zavratno ustrelil v postelji. Truplo so nato prenesli na dvorišče, karabinjerji so se odnekod znašli, «ustrelili nekajkrat v zrak in se dali fotografirati pred banditovim truplom v pozi junaških in uspešnih varuhov zakona», kot je to stvar opisal neki inozemski dopisnik.

Poleg tega pa daje proces v Viterbu slutiti, kako široka mreža sokrivcev — po obtožbah Pisciotte celo v najvišjih krogih — je Giulianu omogočila, da je toliko časa vladal kot «kralj iz Montelepre». Ta plat Giulianove zadeve pa še nikakor ni razčiščena in kaj malo verjetno je, da bo sploh kdaj razčiščena, kljub predlogu o ustanovitvi parlamentarne komisije in kljub ovadbi nekaterih «visokih sokrivcev», med katerimi so, kot smo že poročali, dva poslanca sicilskega deželnega zbora in en poslanec italijanskega parlamenta. Zasedaj ni niti še znano, kaj je kvestura v Palermu ukrenila v zvezi s to ovadbo; morda bo mnogo hitreje stekla tožba zaradi obrekovanja, ki jo je eden izmed obtoženih, poslanec Marchesano naperil proti tožitelju, sicilskemu deželnemu poslancu Montalbanu.

Kot omenjeno, se opozicija obilno okorišča bodisi s številnimi obtožbami, ki so nekaj časa v Viterbu kar deževale, bodisi z dvoumnim stališčem vlade glede teh obtožb. Danes objavlja «Unità» uvodni članek organizacijskega sekretarja KPI Pietra Secchie o glasovanju v senatu. V inozemskih političnih krogih v Rimu menijo, da take in podobne afere dokaj škodujejo položaju De Gasperijeve vlade v odnosu do Zahoda; zlasti se v nekaterih ameriških krogih — vsaj v tistih, ki se potrudijo, da bi spoznali položaj v Italiji — pojavljajo obtožbe, da rimska vlada s sklicevanjem na «komunistično nevarnost» zahteva vedno novo pomoč od ZDA, obenem pa daje s svojim ravnanjem tej «nevarnosti» najmočnejše orožje v roko.

V senatu so danes razpravljali o raznih zakonskih predlogih; med drugim tudi o predlogu za ratifikacijo sporazuma o italijanski zaupni upravi v Somaliji. Med debato so prišle na dan zelo visoke številke o tem, koliko stane Italijo ta povsem prestižna zadeva, ki očitno nima nobenega drugega praktičnega namena kot da ohranja vsaj še senco nekdanjega «imperija». Tako je senator Pastore navajal, da je zakon od 8. februarja 1950 določal deset milijard, da je treba dodati še deset milijard, o katerih je parlament bil obveščen le na pol, da je vlada iz rezervnih fondov dvignila za Somalijo nadaljnji dve milijardi. Res je težko razumeti, je dejal Pastore, zakaj si je morala naprtiti Italija tako težko breme, medtem ko v opravičilo navajajo samo fraze kot «ugled zastave» itd. Zanimivo pa je, da kominformistična opozicija nikoli ni načelno nastopila proti italijanski upravi v Somaliji (kot tudi nikoli ni zavrnila italijanskega kolonializma sploh), temveč samo ugovarja prevelikim stroškom, ki so s tem v zvezi.

Minister za javna dela Aldisio pa je v senatu podal bilanco o škodi in žrtvah po zadnjem katastrofalnem deževju v Južni Italiji. Po teh podatkih je bilo v Siciliji, Sardiniji in Kalabriji 110 smrtnih žrtev, 9000 oseb pa je brez strehe. Porušilo se je 1535 hiš, poškodovanih pa jih je 850. Porušenih je 54 mostov in poškodovanih 109 vodovodov.

A. P.

Pariz, 30 — Včeraj je eden od služabnikov z bodalom zabodel francoskega visokega komisarja v Kambodži, De Raymonda. Danes so ujeli tudi morilčevega sokrivca.

BUFFALO, 30. — Na Velikih jezerih se je 4000-tonski parnik zaletel v splav, ki je prevažal nafto. Prišlo je do eksplozije. Mrtvih je bilo 17 oseb.

PROTESTNO ZBOROVANJE V KOPRU proti kršenju mirovne pogodbe v Italiji

Če bi Italija bila res takšna, kot se hoče prikazati mednarodni javnosti, bi morala partizane, ki sedijo na zatožni klopi, odlikovati, obsoditi pa mnoge, ki nastopajo na teh procesih kot tožniki

KOPER, 30. — Nocoj je bilo v Ljudskem gledališču, ki je bil do zadnjega kotička zasеden, veliko protestno zborovanje zaradi procesa proti bivšim garibaldincem v Lucci. Na zborovanju sta govorila v slovenščini France Benčič, predsednik okrajnega odbora Zveze borcev in v italijanščini Mario Abram, član okrajnega komiteja KP za Istrsko okrožje.

Oba govornika sta obsojala proces proti garibaldincem v Lucci kot sramoto za italijansko vlado in kot preganjanje beneških Slovencev, ki so se borili proti nemškemu in italijanskemu fašizmu.

Z zborovanja so poslali italijanski vladi protestno pismo, v katerem ugotavljajo, da je namen procesov proti bivšim partizanom in garibaldincem, ki so v teku, ali ki jih italijanske oblasti še najavljajo, nadaljevati gonjo in sovraštvo proti jugoslovanskim narodom. S temi procesi — je rečeno v pismu — opogumljamo fašistične elemente, ki vedno bolj odkrito nastopajo in usmerjajo italijansko politiko v nove, imperialistične avanture. Pismo nadalje ugotavlja, da če bi bila Italija res takšna, kot se hoče prikazati v mednarodni javnosti, potem bi morala te partizane, ki sedijo danes na zatožni klopi odlikovati, kaznovati pa mnogo tistih, ki nastopajo na teh procesih kot tožniki, ker so bili za časa vojne v tej ali drugi obliki v službi okupatorja. Ta postopek italijanske oblasti žali demokratična in človečanska čustva ter naš partizanski ponos.

Zasliševanja v Benečiji

(Od našega posebnega dopisnika)

VIDEM, oktober — Kot smo že v prejšnjih dneh javili, pripravljajo italijanske sodne oblasti v Vidmu širokopotezni proces proti Beneški četi, ki naj bi po končanem procesu v Lucci še nadalje razburjal ozračje in pripomogel k neutrudljivi in premišljeni dolgopotezni delavnosti italijanske zunanje politike, kot jo je opisal v svoji knjigi Nicolson. Italijanski uradni politiki s tem svojim delovanjem dokazujejo, da jim je prav malo mar, kaj pravi člen 16 mirovne pogodbe, da italijanska vlada ne sme preganjati ali vznemirjati tistih borcev za svobodo, ki so v času med 10. junijem 1940 in koncem vojne izkazovali svoje simpatije za zavezniško stvar. Njej je glavno, da ostaja dosledna svoji makjavelistični politiki in da upa z njeno pomočjo pridobiti nekatere koristi.

Odveč bi bilo podrobneje navajati posamezne odlomke iz zgodovine borb Beneške čete. Bila je partizanska formacija, ki se je borila za svobodo svojega ljudstva.

Naravno je bilo, da je ob prihodu v vas odnosno v županstvo, partizansko vodstvo najprej poskrbelo, da so čimprej izginili iz arhiva vsi seznami vojnih obveznikov; še več, da so zažgali celoten arhiv, kjer je bilo prebivalstvo popisano. Nemci so namreč od časa do časa prihajali v beneške doline in se najprej oglasili na županstvih, kjer so v tistih časih bili uslužbenci še bolj trde «holodove glave» (lesene glave) kot one, o katerih se je tako lepo izražal dr. Karel Podreka. Pri njih so dobili na vpogled seznam prebivalstva in izvedli mobilizacijo. Če so izvedeli za primere, kjer so bili družinski člani pri partizanih, so navadno celo družino zaprli ali pa pobili.

Da bi preprečili taka grozodejstva, so partizani po večini uničili arhive, ker so vedeli, da s tem koristijo svoji borbi in prebivalstvu samemu.

Danes pa jih na preiskovalnem oddelku videmskih orožnikov na dolgo in široko izprašujejo o teh dejanjih, češ da so z njimi prekršili kazenski zakon.

Iste ljudi obtožujejo tudi drugega prav tako «velikega prekrška», češ da so kmalu po oktobru leta 1943 v eni izmed vasi vzhodne Benečije streljali na italijansko zastavo in jo pri tem verjetno poškodovali. Nadalje jih obtožujejo, da so mobilizirali prebivalstvo in ubijali ljudi (čitaj: kaznovali ljudi, ki so sodelovali s fašisti proti svobodi ljudstva!). Obtožujejo jih dejanj, ki so jih ločili od celotnega dogajanja tistega časa in jih skušajo prikazati kot kriminalna dejanja ali pa kot škodljiva italijanski državi.

Italijanske sodne oblasti pa nimajo nobene juridične niti moralne pravice, da danes sodijo partizanskim borcem in aktivistom Beneške Slovenije, če so se v letih med narodno osvobodilno borbo borili za svojo svobodo in zavezniško stvar, ker jim mirovna pogodba s členom 16 daje popolno varnost pred kakršnim koli preganjanjem.

Poleg tega pa govori v njihovo korist tudi amnestija, ki je bila takoj po osvoboditvi razpisana za vse tiste borce, za katere bi se lahko ugotovilo, da so ubijali okupatorje. Pri tem zakon o amnestiji pravi, da spada pod amnestijo tudi ubijanje republikinov (da o SS-ovcih sploh ne govorimo).

Na podlagi vseh teh dokazov, ki govorijo v prid zaslišеvanim partizanom, moramo ugotoviti glede: streljanja na italijansko zastavo še tole: sleherni slovenski partizan, naj si bo to na Dolenjskem, Primorskem ali pa v Benečiji, kakor tudi zavezniški vojak na katerikoli fronti, je v takratni italijanski zastavi videl prispodobo fašističnega zla. In ker je to zlo okušal na lastni koži, je bilo naravno, da se je njegov srd sprostil ob pogledu na italijansko zastavo kakor ob pogledu na fašističnega vojaka ali republikina.

Iz teh razlogov moramo ponovno poudariti, da je vsako zasliševanje ljudi v Benečiji, ki naj pripravi proces proti Beneški četi, ki naj bi zavzel še širši obseg kot proces proti obtožencem zaradi dogodkov v Porčinju, čisto navadno žaljenje antifašističnih in še posebej slovenskih čustev prebivalstva v Benečiji, ki se je tako pogumno in zavedno borilo za svojo svobodo in svoj narodni obstanek.

Uradna italijanska politika je dolžna spoštovati določila mirovne pogodbe in ščititi borce za svobodo, kaznovati pa tiste zločinske ubijalce in strahovalce beneškega ljudstva, ki so ubili slovenskega antifašista Juša Andreja v času po drugi svetovni vojni, ki grozijo slovenskim staršem v Benečiji z izgubo državljanskih pravic, če bodo pošiljali svoje otroke v slovenske šole, ki so zažgali sedež DFS v Šent Petru Slovenov itd. itd.

G. V.

Skozi sito brez rešeta

Togliatti in Vidali in glagol «accoppare»

Togliatti se v včerajšnjem uvodniku v «Unità» zgraža nad besedo «accoppare» (po slovensko pomeni to ubiti) in pravi, da je «v resnici posebne vrste tista skupnost, v kateri se mora stalno uporabljati terminologija take vrste».

Kaj bo rekel na to Vittorio Vidali, ki je nedavno napisal članek v katerem se je izrazil: «Volevano accoppare il compagno Vidali» in se je pod članek tudi podpisal: Vittorio Vidali?

Primer prevarantstva

Ta Vidali — «che lo volevano accoppare» — je napisal dva uvodna članka, ki ju je objavil — enega v «Il Lavoratore», drugega pa v «Delu». Enega za svoje zapeljane pristaše italijanske narodnosti, drugega pa za svoje še bolj zapeljane pristaše slovenske narodnosti.

V prvem, za Italijane, zahteva plebiscit, v drugem, — za Slovence pa ne omeni plebiscita niti z besedico.

Vemo, zakaj...

Vsekakor lep primer ne le kominformovskega slepomišenja, temveč cenenega prevarantstva.

Kako bo izgledalo to ljudsko štetje

V zvezi z ljudskim štetjem v angloameriški coni smo pred kratkim Zavezniški vojaški upravi postavili nekaj perečih vprašanj, v katerih smo povedali, kakšne krivice in nepravilnosti se vršijo še sedaj, ko so popisne pole začeli razdeljevati. Danes moramo ugotoviti, da ZVU ni prav nič ukrenila, da bi se te krivice in nepravilnosti popravile.

Predvsem moramo ugotoviti, da se še vedno popisne pole, ki jih razdeljujejo, sestavljene samo v italijanščini. Popisnih pol v slovenščini sploh ni in ni! V slovenščini so poleg italijanskih natiskana samo navodila. Zato prihaja pri izpolnjevanju popisne pole do absurdnega in smešnega primera, da po izpolnitvi, ki jo izvrši prebivalec slovenske narodnosti izgleda izpolnjena pola tako, da je vprašanje natiskano v italijanščini, odgovor pa v slovenščini, kajti medtem je bilo sporočeno, da ima vsak Slovenec pravico napisati odgovor tudi v slovenščini. Pri tem pa ni bilo povedano, zakaj Slovenci nimamo pravice tudi na popisne pole natiskane v slovenščini, če so že navodila v slovenščini.

Glede slovenskih navodil pa menda doslej še ni bilo v nobenem popisnem okraju uradnika, ki bi sam vprašal — kakor je njegova dolžnost — tistega, kateremu prinaša popisno polo, ali želi navodila v slovenščini ali italijanščini. Slovenski prebivalci morajo od vsakega popisovalca naravnost zahtevati, naj jim da navodila v slovenščini. Ti popisovalci se vedno in vedno izgovarjajo, da mu slovenskih navodil niso dali ali pa da ima za ves okraj samo dva ali tri izvode ali podobno. Če ga nato vprašajo zakaj, dobijo po večini odgovor: «Nismo predvideli, da bivajo v tem okraju Slovenci...»

Drugod se dogajajo primeri, da je popisovalec v hiši, na kateri je n. pr. osem slovenskih družin, izročil samo dve ali tri izvode slovenskih navodil izgovarjajoč se, da jih ne more dati več, češ da jih nima. Prve dni, ko so uradniki raznašali vprašalne pole pa sploh nihče v Trstu ni vedel, da obstajajo navodila tudi v slovenščini, zato noben tržaški Slovenec tudi ni mogel zahtevati od uradnikov, naj jim slovenska navodila izročijo. Prav gotovo je bilo med tem dokler se je za slovenska navodila izvedelo, razdeljenih že več desettisoč vprašalnih pol, kajti včeraj je tržaški radio javil, da je bilo do pred kratkim razdeljenih že okrog 50.000 vprašalnih pol.

Nadalje še vedno ni znano, koliko je število uradnikov dodeljenih pri štetju, ki razumejo slovenski jezik, kajti gotovo je, da je njih število zelo pičlo. Ako bi namreč ti uradniki hoteli v resnici točno in dosledno izvajati popis in uspešno pregledati, ali so vprašalne pole pravilno in točno izpolnjene, bi morali vsi brez razlike znati oba jezika, slovenskega in italijanskega. V Trstu namreč ni skoro nobene hiše, a kaj šele ulice ali okraja, v katerem ne bi bilo slovenskega prebivalca, ki ima pravico da v svojem jeziku ne samo izpolni vprašalne pole, temveč da mu oblast predloži takšne pole, ki so napisane v njegovem maternem jeziku. Nastane torej vprašanje kako bodo tisti uradniki — a teh je prav gotovo več kot 90 odst. — mogli sploh ugotoviti ali so pole, ki so jih izpolnili Slovenci, pravilno izpolnjene.

Kako bo izgledala spričo neznanja slovenskega jezika teh uradnikov vsa ta zadeva s štetjem, si lahko mislimo. Vsekakor pa sledi iz tega, da bi morala Zavezniška vojaška uprava po šestih letih, odkar smo premagali fašiste, imenovati potrebno število slovenskih uradnikov ne samo za ljudsko štetje, ki se vrši vsakih deset let, temveč stalne slovenske uradnike v vseh javnih uradih. Na to imamo Slovenci pravico ne samo po mirovni pogodbi, ki nam to še prav posebej zagotavlja, temveč tudi na podlagi ustanovne listine OZN in resolucije o človeških pravicah, kar so vse podpisale tudi vlade v Londonu in Washingtonu.

Zdi se tudi, da hoče občinski urad za štetje za tržaško občino, v katerem ni prav nobenega Slovenca, temveč po večini ljudje ki se ponosno trkajo na prsa, da so iredentisti in da se celò sramujejo svojega slovenskega porekla — kot n. pr. vodja tega urada — špekulirati s številko, koliko je bilo oddanih navodil v slovenščini in na temelju te številke ugotavljati število prebivalcev Trsta, ki so slovenske narodnosti. Na to — kot smo že pisali v našem dnevniku — nas navaja dejstvo, da si uradniki skrbno beležijo, koliko slovenskih navodil so oddali.

Pri tem omenjamo, da italijanski šovinistični tisk dve leti špekulira s številom glasov, ki so bila oddana na zadnjih občinskih volitvah za Ljudsko fronto in Slov. dem. zvezo ter poskuša dokazati, da to število predstavlja hkrati podlago za zračunanje koliko je Slovencev v Trstu. Podobne poskuse vršijo italijanski šovinisti tudi s številom prošenj za ponovno spremembo slovenskih poitalijančenih priimkov v originalno slovensko obliko; češ, da so samo tisti Slovenci, ki so takšno prošnjo vložili. Medtem pa se prav dobro ve, da zahtevamo Slovenci ukinitev fašističnega zakona o poitalijančenju priimkov in da se nočemo poniževati ter prositi šovinističnega demokristjanskega conskega predsednika, da bi nam milostno vrnil naše rojstne priimke. Pa tudi tisti Slovenci, ki hočejo kljub temu s prošnjo dobiti svoje stare priimke, naletijo na silne težave, če so izgubili fašistični dekret o poitalijančenju svojih priimkov, ki ga morajo obvezno prošnji priložiti.

Razumljivo je torej, da takšnih in podobnih rezultatov ki bodo na take in podobne načine doseženi, nihče na svetu — razen italijanskih šovinistov — ne bo mogel priznati. Zato ponovno zahtevamo ZVU, ki ima dolžnost v imenu OZN in na podlagi njene ustanovne listine ter demokratičnih določb mirovne pogodbe upravljati, s tem ozemljem, končno odpravi vse krivice, ki se dogajajo tržaškim Slovencem in ukrene vse potrebno, da bomo končno enakopravni s tržaškimi Italijani ter še posebej vse italijanske šovinistične špekulacije prepreči in odstrani!

Vsa ta mešanica italijansko tiskanih vprašalnih pol in delno slovenskih navodil pa ni daleč od znamenitega proglasa tržaškega župana Bartolija, v katerem piše: «OBCINA: TRIESTE» in ki se lepijo samo v predmestjih in okolici, kajti v središču mesta bi bilo z njimi italianissimo italijanstvo oskrunjeno. Vse to ravnanje najhujše diskriminacije pa ni daleč od esesovskih metod, ki so jih uporabljali — kot smo pred kratkim že napisali — nemški nacisti, ko so bili okupirali severno Slovenijo.

Vprašamo se le, kaj bi pisal o takšnem ravnanju angleški, ameriški ali italijanski tisk, če bi se kjer koli na svetu ravnalo tako z Angleži, Amerikanci ali Italijani kot se ravna z nami tržaškimi Slovenci.

TRUMANOV SVETOVALEC HARRIMAN pride v petek v London na posvetovanje

Verjetno bodo razpravljali o Iranu in o Srednjem vzhodu - Eden se bo v Parizu sestal z Achesonom in Schumanom - Prva seja vlade - V kratkem konferenca ministrov dežel britanske skupnosti

LONDON, 30. — Churchill je danes imenoval še ostale člane svoje vlade. Sedaj mora imenovati še okoli 50 funkcionarjev, toda večina teh ne bodo člani vlade.

Popoldne se je pod Churchillovim predsedstvom nova vlada prvič sestala. Na seji je Eden zaprosil, naj ga razrešijo naloge voditelja spodnje zbornice zaradi številnih konferenc, ki se jih bo moral udeležiti v inozemstvu. Churchill je zaradi tega to mesto poveril drugemu.

Današnja seja vlade je trajala 90 minut. Uradno poročilo pravi, da je ministrski predsednik sklenil znižati za čas izvajanja oborožitvenega programa ali vsaj za tri leta svojo plačo od 10 na 7 tisoč funtov letno. Prav tako so sklenili, da se plača ministrov zniža od 5 na 4 tisoč funtov šterlingov letno. Razen tega ima Churchill namen znižati število avtomobilov v raznih ministrstvih.

Medtem so javili, da novi finančni minister Butler ne namerava sedaj izvršiti sprememb glede vrednosti funta šterlinga in tudi ne glede omejitev njegove uporabe. Mnenja je, da se funt šterling, ki je bil leta 1949 razvrednoten za 3 dolarje in 3 centse, ne more dotakniti, dokler se ne vzpostavi večje finančno ravnotežje. Ni verjetno, da bo prišlo do znatnih finančnih sprememb vsaj dokler se Churchill ne bo porazgovoril s Trumanom in dokler ne ugotovi, kakšna je ameriška pomoč, na katero Velika Britanija lahko računa.

Zvedelo se je dalje, da je britanski zunanji minister že določil neuraden sestanek treh zahodnih zunanjih ministrov v Parizu pred začetkom zasedanja glavne skupščine OZN, ki bo prihodnji teden.

Anthony Eden bo prišel v Pariz v nedeljo in se bo takoj sestal najprej z Deanom Achesonom in nato s francoskim zunanjim ministrom Robertom Schumanom. Sestanek treh zunanjih ministrov bo verjetno v ponedeljek, glavna skupščina OZN pa bo imela svojo prvo sejo v torek. «Daily Graphic» pa piše, da ima Churchill namen v kratkem sklicati v Londonu konferenco ministrov britanske skupnosti, ki bo posvečena strateškim vprašanjem Srednjega vzhoda ter enotni mednarodni politiki vseh dežel članic britanske skupnosti.

V petek pričakujejo v Londonu prihod Trumanovega osebnega svetovalca Harrimana. Sestal se bo z angleškim zunanjim ministrom Edenom. V Washingtonskih krogih vidijo v tem potovanju prvi važen korak za večjo koordinacijo anglo-ameriške politike. To bi znal biti prvi korak za pripravo sestanka med Churchillom in Trumanom, glede katerega se že izrekajo številne domneve in nekateri celo trdijo, da se bosta oba državnika sestala v Key Westu na južni Floridi.

Domnevajo, da bosta Churchill in Harriman razširila proučitev iranskega vprašanja tudi na ves Srednji vzhod posebno glede na položaj, ki je nastal ob Sueškem prekopu.

Bidault v New Yorku

NEW YORK, 30. — Bidault je danes prispel v New York in takoj nato odpotoval v Filadelfijo, kjer bo dobil častni naslov doktorja prava in bo prisostvoval slavnostim ob priliki 70-letnice tehnološkega instituta «Drexl».

Na letališču je izjavil glede francoskega obrambnega načrta, da bi bil položaj na vsak način boljši, «vendar ne moremo sami prevzeti obvez za našo obrambo». Dodal je, da bo vesel, če bo videl vse tiste, ki se želijo sestati z njim.

Georges Bidault je v sedanji francoski vladi ministrski podpredsednik in minister za obrambo.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, sreda 31. oktobra
Kvintin, Gorazd
Sonce vzide ob 6.42, zatone ob 16.55. Dolžina dneva 10.13. Luna vzide ob 7.56, zatone ob 16.57.
Jutri, četrtek 1. novembra
Dan žrtev nacifašizma

Narodna
in študijska knjižnica
v TRSTU

prireja ciklus predavanj iz slovenske umetnosti in znanosti:

Prvo predavanje:
V PONEDELJEK 5. XI. 1951 V DVORANI SHPZ, UL. ROMA 15, II. NADSTR. OB 20.30
Predaval bo univ. prof. dr. FRANCE STELE: «UMETNOST SREDNJEGA VEKA NA SLOVENSKEM».

Predavanje bodo spremljale številne skioptične slike.

Vabila se dobijo v Narodni in študijski knjižnici v Ul. Geppa 9 med 8. in 20. uro.

Nadaljnja predavanja bodo vsak naslednji ponedeljek, in sicer:

12.XI.1951 dr. Fran Šijanec: «Renesansa in barok na Slovenskem».
19.XI.1951 dr. Izidor Cankar: «Slovenska umetnost v XIX. stol. (romantika, klasicizem, realizem).
26.XI.1951 dr. Izidor Cankar: «Slovenski impresionizem».
3.XII.1951 Univ. asistent prof. Menaše: «Sodobna slovenska umetnost».

Sledili bodo ciklusi: iz slovenske glasbe, iz slovenske zgodovine in iz zemljepisa, o slovenskem jeziku in iz slovenske književnosti.

Na predavanja so vabljeni vsi ljubitelji slovenske umetnosti in znanosti, zlasti slovenski visokošolci in dijaki višjih srednjih šol.

Dvojna mera

Sv. Križ pri Trstu ima slovenski in italijanski dveletni industrijski tečaj, ki je bil odprt lani. Seveda je bilo število slovenskih dijakov že takoj višje, kar je naravno, saj je Sv. Križ slovenska vas in so Italijani le priseljenci. Tudi letos je stanje v obeh tečajih različno. Slovenskega obiskuje 43 otrok (25 prvi razred in 18 drugi), medtem ko je italijanskih dijakov skupno le 13. Vendar pa imajo italijanski šolarji prednost pred domačini. Letos so namreč dobili za deklice šivalni stroj, ki ga uporabljajo pri praktičnem pouku, za dečke pa stružnico. Slovenski tečaj pa ni dobil ničesar.

Popolnoma pravilno bi bilo, da bi mogli stroje uporabljati tudi učenci slovenskega tečaja. Starši so zaradi tega upravičeno nevoljni, saj je v industrijski šoli med važnimi predmeti prav praktični pouk, a ta je slovenskim dijakom onemogočen.

Menda vendar ne mislijo na šolski upravi, da bodo hodili slovenski dijaki na praktični pouk v Nabrežino, ali celo v Rojan? Tako ravnanje pomeni novo diskriminacijo slovenskega dela prebivalstva. Starši pri Sv. Križu so si ta tečaj težko pridobili, koliko potov je bilo treba zanj, koliko prošenj! Zato ga bodo znali tudi braniti in zanj zahtevati vse, kar je treba, da bo tečaj dobro uspeval. Gospod Andri naj to ve!

Prevelik apetit

Kominformisti se že dolgo časa zaganjajo v «Delavske zadruge». Žal tudi v tem primeru niso njihove trditve poštene in odkritosrčne. Za zelo lepim pisanjem se skrivajo kaj nečedni naklepi. Zelo jih boli, da nimajo v tem tako važnem podjetju prve besede. Radi bi tudi tukaj posnemali svoje dične bratce iz Italije in napravili vse to po njihovem vzorcu. Že večkrat smo zapisali, da so v Italiji vrsto zadrug spravili v finančni polom zaradi izmozgavanja zadrug v korist raznih političnih akcij, ker so upravljali te zadruge ne v korist prebivalstva, temveč za lasten žep. Večkrat smo jih tudi že poprosili, da bi nam vsaj nekoliko objasnili, kaj je v resnici s temi zadrugami. Do sedaj nam niso niti z eno besedico odgovorili. Pa se bomo nekoliko potrudili zanje.

V Milanu obstaja «Azienda consorziale dei consumi», ki so jo kominformisti prevzeli 1946. leta. Letos jo je pa prevzel 30. maja državni komisar, ker je imela zelo velik deficit, nad 261 milijonov lir. Tako visok deficit je tudi lahko razumljiv, če upoštevamo, da so splošni stroški znašali 1946. leta 7,42 odstotka in so pozneje skočili na 11,20 odst. Lani pa so narasli celo na 17,04 odst. Tako strahoten skok je nastal predvsem zaradi tega, ker so najemali cel kup oseb, ki niso imele z zadrugo nič opraviti. Z drugimi besedami: na račun zadruge so živeli razni aktivisti in njihove družine. Pri vsem tem moramo še upoštevati, da je to podjetje dobilo poleg tega še podpore in da se je med tem časom močno povečal članski delež. Vendar so ti sijajni upravitelji privedli zadrugo do finančnega poloma.

Iste namere — polastiti se zadruge in živeti na njen račun — imajo po zgledu svojih dičnih bratcev tudi tukajšnji kominformisti. Zato jih tudi tako boli, kadar jim pomolimo pod nos žalostne vzglede in zato tudi ne najdejo prostora za odgovor.

Zelo mnogo prostora pa najdejo v vsem svojem tisku za gonjo proti poslovalnicam v coni B S kakšno pravico odrekajo možnost soodločanja pri skupnih zadružnih zadevah članom «Delavskih zadrug za Istro, Trst in Furlanijo», ki slučajno živé na ozemlju pod upravo Jugoslovanske armade?

Konkretni predlogi Razrednih sindikatov
za izboljšanje gospodarskega in socialnega položaja tržaških delavcev

Razredni sindikati že dolgo časa opozarjajo na nevzdržni gospodarski položaj delavcev, povzročen po veliki razliki med zaslužkom in življenjskimi stroški, ter poudarjajo potrebo po enotni sindikalni akciji za rešitev tega vprašanja. Delavci in voditelji njihovih sindikalnih organizacij ne morejo več dopuščati povprečne mesečne mezde 30.000 lir, medtem ko je potrebnih 60.000 lir za preživljanje delavske družine. Zlasti industrijski delavci so mnogokrat dokazali, da se ne morejo zadovoljiti s tako nizkimi mezdami in so zahtevali sindikalno akcijo za izboljšanje teh mezd.

Delodajalci in vladni organi odklanjajo povišanje mezd z izgovorom, da bi zvišanje mezd «nujno» povzročilo zvišanje življenjskih stroškov. Na to stališče delavci odgovarjajo, da se morajo omejiti veliki dobički kapitalistov in trgovcev na debelo ter da mora služiti velik del tega dobička za mezde in plače, pokojnine in podporo za brezposelne. Sprememba superprofitov kapitalistov v mezde bo pozitivno vplivala na vse življenje delavcev, na vse življenje ljudstva in na vse gospodarstvo področja.

V italijanski republiki in tudi v Trstu vztrajata Confindustria in Zveza industrijcev na svoji nepopustljivosti, pri čemur ju podpirajo italijanska vlada, njeni izvršilni organi njen tisk ter konservativne sile in njihov tisk v angloameriškem področju STO.

Tajništvo Zveze razrednih sindikatov ima za potrebno, da se vodi stvarna toda odločna agitacija delavskih množic ter da se tolmačijo potrebe delavcev in njihove pravične zahteve. Potrebna je akcija; opustiti je treba taktiko čakanja ter široko razgibati sindikalno okolje. Delavci, včlanjeni v Delavski zbornici, morajo zahtevati, da njihovi voditelji zavzamejo tako stališče, ki bo ustrezalo volji članov, ne pa da se Delavska zbornica v Trstu pridruži negativni in obstrukcionistični taktiki, ki jo je ob tej priliki zavzela Zveza italijanskih svobodnih sindikatov. Vodstva sindikalnih organizacij morajo zavzeti pravilno stališče do neogibnega razvoja agitacije med delavskimi množicami, ter položaj pravilno oceniti.

Razredni sindikati opozarjajo delavce in sindikalne voditelje na nevarnost ločene nepovezane ali samo formalne sindikalne akcije. Nujno je da se iz delavskega tabora odpravi vsak predsodek ali vsaka sindikalna nevoščljivost, vsaka zahteva po monopolu; z dejstvi je treba dokazati, da se spoštuje predvsem volja delavcev ter da se upoštevajo njihove neodložljive potrebe. Tajništvo Razrednih sindikatov poziva zato Enotne sindikate in Delavsko zbornico, vodilne odbore vseh strok, tovarniške odbore in notranje komisije, pododbore in zaupnike kakor tudi vse sindikalne aktiviste vseh sindikalnih organizacij ter vse delavce naj vprav oni posežejo v položaj tako, da se uresniči medsindikalni sporazum na osnovi sporazumne in enotne akcije, ki bo lahko načela z velikim upanjem na uspeh vprašanje izboljšanja življenjskih pogojev tržaških delavcev.

Zahtevi po 15 odst. povišanju prejemkov je treba dodati zahtevo po ureditvi draginjske doklade in osnovne mezde, zahtevo po dejanskem in pravnem priznanju tovarniških odborov, notranjih komisij ali zaupnikov v vseh tržaških podjetjih. Boriti se moramo, da bodo povsod spoštovali sindikalne pogodbe in sporazume, v velikih in v malih podjetjih, da se prenehajo v podjetjih oblike policijske discipline, da se izboljša ravnanje z brezposelnimi, da se izboljšajo delovanje socialnega skrbstva in pogoji v podjetniških menzah itd..

Tajništvo Zveze enotnih razrednih sindikatov se obrača na vse delavce in jih poziva, naj se otresejo sedaj še razširjene otopelosti in nezaupanja v lastne sile in naj budno pazijo na svoje interese in na svojo borbo, tako da bodo pri pravični zahtevi po 15 odst. povišanju plač vztrajali brez popuščanja, dokler je ne bodo popolnoma dosegli.

Od 3. do 11. novembra bo tradicionalni teden „ZA NAŠEGA DIJAKA“

Zgoniški občinski svetovalci
protestirali proti odgoditvi volitev in enojezičnim vprašalnim polam za ljudsko štetje

Sinoči je bila seja občinskega sveta v Zgoniku. Pred čitanjem zapisnika se je oglasil znani kominformistični pridigar Pegan in na dolgo govoril o odgoditvi volitev. Večji del svojega govora pa je izrabil, kakor predvčerajšnjim v Nabrežini njegov somišljenik Slavec, za čvekanje o Vidalijevem barantanju. Nazadnje je prečital svojo protestno resolucijo. Glede barantanja mu je krepko odgovoril tov. Obad in ga spomnil na zadnje Togliattijeve izjave o STO. Jasno je prikazal vse nakane italijanskih iredentistov in obsodil nedemokratični postopek ZVU ter predložil protestno resolucijo z zahtevo, da se volitve čimprej izvedejo.

Zopet se je oglasil Pegan in začel čitati cvetke, ki jih je pobral iz «Dela» o nekih dogovorih med De Gasperijem in Titom itd. Tov. Obad mu je tudi na to odgovoril tako jasno, da bi lahko vsak otrok razumel. Kominformističnim svetovalcem in njihovemu županu je postajalo že nerodno in niso hoteli nič več slišati o Togliattiju, Pajetti in Vidaliju. Da bi rešil položaj, je Pirc pomirjeval: «Pustimo te stvari, Togliattija, Pajetto in druge», ter je stavil na glasovanje njihovo resolucijo, nato pa Obadovo. Za kominformistično resolucijo so glasovali kominformistični svetovalci, za Obadovo pa svetovalci Ljudske fronte in eden od SDZ.

Nato so vsi svetovalci soglasno odobrili, naj se pošlje ZVU in predsedstvu cone protestna resolucija, ker ni v vprašalnih polah za ljudsko štetje upoštevala dvojezičnosti. Naši ljudje ne bodo zaradi tega znali izpolniti rubrik, ker ne obvladajo dobro italijanščine, poleg tega pa je to groba kršitev naših narodnih pravic.

Po čitanju zapisnika prejšnje seje so izvolili novo volilno komisijo, v katero so bili izvoljeni svetovalci Obad, Furlan, Kante in Černjava, za njihove namestnike pa Pegan, Milič Anton, Milič Josip in Grilanc. Za tem so razpravljali o devetem gospodarskem načrtu in kaj bodo z nakazanim denarjem napravili: devetstanovanjsko hišo v Briščikih in popravili bodo cesto na Devinščini. Pri ZVU pa bodo protestirali, ker so baje zadnje čase črtali dva milijona lir od prej odobrenih 18 milijonov.

Ob koncu so se pogovorili, še kaj bi bilo treba napraviti po raznih vaseh z denarjem, ki ga bodo dobili za zimska dela. V glavnem bodo popravili razne občinske poti. Prihodnja seja bo 13. novembra ob 18.30.

IZPRED KAZENSKIH SODIŠČ

Hči dolži očeta krvoskrunstva

Porotno sodišče je včeraj dopoldne za zaprtimi vrati obravnavalo primer 63-letnega G. B., ki ga je pred sodišče spravila njegova lastna hči, dolžeč ga posilstva in krvoskrunstva, zatrjujoč, da jo je od maja do decembra 1949 z grožnjami nekajkrat prisilil do tega, da se je podvrgla njegovim nečednim zahtevam. Nadalje je bil B. obdolžen nameravane hude poškodbe svojega zeta, nad katerim je nekega dne v letošnjem aprilu dvignil motiko z namenom, da bi ga udaril.

Po daljšem posvetovanju je sodišče oprostilo obtoženca obeh obdolžitev z utemeljitvijo, da za obsodbo tako v prvem kakor v drugem primeru ni zadostnih dokazov.

Predsednik: Zetto; tožilec: Colotti; zapisnikar Tessier; obramba odv. Zennaro, Uglessich.

Konstantinove prilike in neprilike

Poleg številnih mladih ljudi obojega spola, ki se zaradi nepovoljnih socialnih prilik nikakor ne morejo vedno ravnati po predpisih, določilih in zakonih človeške družbe, se je včeraj znašel pred zavezniškim odgoditvenim sodiščem posebnež. Človek, ki se ne sklicuje na revščino ali nesrečo v življenju, ki nikogar ni okradel ne osleparil, a ima kljub temu stalne sitnosti z oblastmi. Te izvirajo, ponajveč iz tega, ker možakar menda sploh ne uspe pojasniti, kaj hoče in kam hoče. Doslej je bilo približno ugotovljeno le to, da se imenuje Konstantin Tomin in je star okrog 50 let. Prišel je baje iz Jugoslavije z redno prepustnico ter se izdajal za begunca, kar pa spričo dovoljenja za prehod meje ni moglo biti. Kljub temu je bil sprejet v begunsko taborišče. Toda Konstantinu ni prijalo življenje v taborišču. V nekaj pismih na angloameriške funkcionarje se je pritožil nad razmerami v zamreženem prostoru in dosegel — kakor sam pravi — da so mu omogočili potovanje v Rim do sovjetskega poslanika. Policija pa pravi, da se je Konstantin iz Rima kmalu zopet vrnil v Trst ter si najel sobo v hotelu. V taborišču se je pomudil je toliko, da je sotrpinom povedal, kako je ponosen na svoje sovjetsko državljanstvo.

Ta trditev pa ni bila všeč Konstantinu, ki se je razburil in kar tam pred sodnikom zaklical, da kaj takega ni mogoče. On da je sicer Rus, toda pristaš nacionalistične Rusije in noče imeti nikakega opravka s sovjetskimi banditi.

Sodniku v resnici ni bilo lahko razčistiti položaja človeka, ki je prišel iz Jugoslavije, govori le nemško, zatrjuje, da je sicer Rus, da pa spada v Lipsko in da je avstrijski državljan. S tem, kar ve policija doslej o njem, si ni mogel mnogo pomagati in zato je odločil, naj Konstantin počaka nekoliko časa, dokler sodišče o njegovem primeru ne bo nekoliko bolj poučeno.

Huda nesreča pri gradnji nebotičnika

Nekako ob pol treh popoldne so pripeljali z rešilnim avtom v bolnišnico 56-letnega zidarja Jerneja Starca doma iz Barkovelj št. 863, ki so ga takoj sprejeli na II. kirurškem oddelku. Mož, ki je bil v omotičnem stanju in je imel globoko rano na zatilniku, ni mogel razložiti vzroka nesreče. Njegov sodelavec, 31-letni Mauro Rana, ki ga je spremljal, pa je izjavil, da je Starcu prav v trenutku, ko je hodil po stopnicah, priletel z višine precejšen tram. Sunek pa je bil tako močan, da je Starc padel in se zvalil po stopnicah Njegovo stanje je izredno nevarno, vendar zdravniki upajo, da ga bodo rešili.

Otrok z roko v šipo

Otroci se ob koncu pouka prav radi prerivajo, da bi čimprej prišli iz šolskega poslopja na cesto, kjer so bolj prosti in se seveda ustavljajo in igrajo. Tak vrvež je bil tudi včeraj ob koncu pouka v rojanski slovenski šoli in žrtev tega je postal 12-letni Klavdij Ossega iz Ul. Romagna 122, katerega je neki sošolec sunil, tako da je Ossega priletel z roko v šipo izhodnih vrat. Ker je precej krvavel, so otroka takoj odpeljali v bolnišnico, kjer pa so mu samo nudili prvo pomoč in mu zavezali rane na zapestju, roki in licih. Odposlali so ga domov in mu priporočili 8 dni počitka.

Padec kuharice

Popoldne so morali sprejeti na II. kirurškem oddelku 44-letno kuharico Vido Žerjal por. Mavec stanujočo v Boljuncu 62 zaradi rane na zatilniku. Žena se ni spominjala natančno, kako je prišlo do nezgode, vendar se ji zdi, da je med potjo iz Boljunca v Škofije, kjer je zaposlena v kuhinji civilne policije, padla in se potolkla.

Kinodvorana v Škednju
mora ponovno postati žarišče slovenske kulture

Skupina demokratičnih prebivalcev Škednja nam je poslala sledeč dopis:

Naša dvorana je bila še do nedavno hram kulturne dejavnosti, v katerem smo leto za letom sledili vsestranskemu napredku Slovenskega narodnega gledališča, ki je po osvoboditvi globoko zaoralo v našo kulturno ledino ter v znatni meri pripomoglo k dvigu kulturne ravni Škedenjcev in tržaških Slovencev sploh. Polnoštevilno obiskane premiere in reprize so bile dovolj jasen dokaz povezanosti Slovencev s svojim gledališčem. Razen tega se Škedenjci s ponosom spominjajo tudi nadvse uspele razstave slovenske knjige, ki je bila lansko leto v tej dvorani ter niso pozabili niti vseh drugih nastopov od nastopa pevskega zbora «Velesile» pa vse do uspelih prireditev škedenjske dramske skupine.

Zato je povsem razumljivo, da se Škedenjci ne morejo sprijazniti z dejstvom, da nazivajo vidalijevci to dvorano, na katero so škedenjski kulturni delavci tako ponosni, saj so povezani z njo spomini še iz časov pred fašističnim režimom, v svojem časopisju «La sala Roma». Čemu uporabljajo ta naziv, ki so ga dvorani dali fašisti? Ker je v Škednju to edina dvorana, je izključena vsaka možnost zamenjave. Pa kaj bi se spraševali, zakaj jo tako imenujejo, ko pa dobro vemo, da sta jim Rim kot Italija zelo pri srcu.

Kakšno je delovanje teh Košutovih «kulturnikov», nam najbolj jasno pokaže dejstvo, da je na primer Vittorio Bertocchi, ki je predsednik slovenskega «prosvetnega» društva (torej Slovenec) vpisal svojega otroka v italijansko šolo. Tudi glede ostalih odbornikov smo izvedeli, da govorijo v gostilnah med seboj v italijanskem jeziku. Torej res pravi «slovenski kulturonosci».

Da so tudi prireditve teh «kulturnikov» na isti višini kot vodstvo samo, vidimo že iz «pestrosti» programa, v katerega so na primer vključili zelo «duhovito» domislico o steklenih straniščih, ki naj bi jih uvedli v Jugoslaviji zato, da bi lahko «Ozna laže kontrolirala prebivalstvo». Nimamo namena komentirati tako početje, le opozoriti hočemo naše ljudstvo na delovanje teh izdajalcev slovenskega naroda, ki z njim nimajo nič več skupnega, še najmanj pa z njegovo kulturo.

Škedenjci zato z vso odločnostjo obsojamo to «delovanje» v omenjeni dvorani, ter vztrajamo pri svoji zahtevi, da postane naša dvorana zopet žarišče prave kulture. Da bi to čimprej dosegli, bomo okrepili tudi naše kulturno in prosvetno delovanje, ki mora ponovno najti svoje mesto v škedenjski dvorani.

Skedenjci

Trst bo imel nov nebotičnik

Danes ob 15.30 bo v Ul. Cesare Battisti svečanost, združena z zaključkom gradbenih del na novem nebotičniku, ki ga gradi Zavod za socialno skrbstvo. Na svečanosti bodo navzoči predstavniki javnega življenja ter razne druge osebnosti.

Novi nebotičnik, ki bo verjetno že v kratkem popolnoma dokončan, meri v višino 52 metrov ter bo zaradi tega še celo višji kot nebotičnik na Trgu Malta. Največ preglavic so imeli gradbeniki s postavljanjem temeljev tej ogromni stavbi, ki morajo biti še posebno trdni in solidni.

V novem poslopju bo tudi nova kinodvorana, ki bo prav tako kot kinodvorana «Arcobaleno» razpolagalo s posebno centralno kurjavo, ki bo ogrevala enakomerno ves prostor. V visokem pritličju bodo razni uradi, medtem ko bodo vsa ostala nadstropja (ki jih je 12) namenjena izključno privatnim stanovanjem. V vsakem nadstropju bosta samo dve stanovanji, to se pravi, da bo imelo novo poslopje 24 stanovanj. V zadnjem nadstropju bo stanovanje za vratarja, pralnice, podstrešja itd.

Pri gradbi novega nebotičnika je bilo zaposlenih skupno 40 delavcev, ki so delali okrog 12.000 delovnih dni. Stroški za zgraditev tega ogromnega poslopja znašajo nad 200 milijonov lir.

Ker je že govora o 24 novih stanovanjih, nam menda ne bo treba postavljati vprašanja, kdo jih bo deležen. Na vsak način bodo to le ljudje, ki razpolagajo z ogromnimi vsotami denarja in ki jim cena nekaj milijonov lir za stanovanje ne bo delala nobenih težav.

Z GORIŠKEGA

Industrijsko in gospodarsko štetje

Zveza obrtnikov goriške pokrajine je v zvezi z bližnjim štetjem industrije in gospodarstva objavila nekatera določila, ki se nanašajo na obrtništvo, in jih v kratkem posnemamo.

Pri bližnjem štetju industrije in gospodarstva, bo treba vpisati kakršnokoli gospodarsko delavnost, torej tudi obrtništvo. Vprašalne pole bo urad za štetje razdelil neposredno obrtniškim podjetjem itd. Podjetja so jih dolžna čimprej izpolniti in jih oddati uradu za štetje, ki bo poskrbel, da bodo pole pobrane vsaj v teku sedmih dni. Tehnična stran industrijskega in gospodarskega štetja, pri čemer je všteta tudi obrt, je razdeljena v dve splošni vprašalni poli in eno vprašalno polo glede proizvodnje. Splošna vprašalna pola za tvrdke služi zato da zbere vesti, ki se nanašajo na ekonomsko-upravno stran. Splošna vprašalna pola o krajevnih podjetjih služi, da zbere vesti o njih; semkaj spadajo podjetje, administrativni uradna, delavnica, obrtna trgovina, trgovina itd.

Glede stroškov za osebje v rdečem obrazcu, se lahko obrtniki izognejo popisovanju vsakega delojemalca in napravijo za vse skupaj.

Tretji obrazec, to je vprašalna pola o proizvodnji, je razdeljen v več ločenih listov, tako da vsak izmed njih nosi že naprej določen seznam izdelkov določenega obrtniškega sektorja, kamor spadajo izdelki industrije jestvin, izdelki lesne industrije, industrije za izdelavo usnja oblek itd. Pri popisovanju proizvodnje ne smejo popisovati prodanega, ampak napravljeno blago, čeprav je v skladiščih. Obrtniki morajo prijaviti pod «proizvod» samo dokončane proizvode.

Glede izpolnjevanje družinskega lista je treba pri 19. koloni o poklicni delavnosti točno določiti, morda tudi s krajevnimi izrazi, tip podjetja. Delavce, ki določene izdelke izdelujejo na lastnem domu, imajo za obrtnike samo v primeru, če delajo sami. Če poleg tega mož in žena opravljata dve različni in samostojni deli v različnih delavnicah, v mestu, jih je treba šteti pod upravo dveh različnih podjetij in je treba za vsako izmed njih izpolniti obrazec CIC - I. Opozoriti je treba, naj se obrtniki pri izpolnjevanju otresejo skrbi glede davkov, ker bodo vesti in podatki, ki jih bodo pri štetju zbrali, ostali v največji tajnosti. Zato morajo zainteresirani izpolnjevati obrazce točno po predpisih.

Jutri pride novi prefekt

Po nepotrjenih vesteh pride jutri 1. novembra v Gorico novi prefekt Florindo Giammichele, ki bo prevzel vodstvo goriške prefekture.

Avtobus za pokopališče

V dneh 31. oktobra, 1. in 2. novembra bo avtobus za pokopališče kot običajno pomnožil vožnje, in sicer 31. oktobra ob vozil neprestano od 13.30 dalje; dne 1. novembra bo vozil neprestano od 9. dalje in 2. novembra pa do 9. do 12. in od 13.30 dalje. Vožnje bodo ukinili, kadar bodo zaprli pokopališče. Pri omenjenih dodatnih vožnjah bo avtobus odhajal izpred avtobusne postaje v Ul. IX. avgusta.

Redni avtobus bo odhajal kot navadno s Travnika.

Seznam občinskih davkov na vpogled

Goriški župan obvešča vse davkoplačevalce, da je po zakonu z dne 26. marca 1948 za lokalno financo na občinskem davčnem uradu na vpogled seznam raznih občinskih davkov za leto 1952, in sicer davkov na avtomobile, trgovske obrtnice, stroje za kavo, napise, odnašanje smeti itd.. V omenjeni seznam je občinski urad doslej vnesel popravke, ki so jih predložili posamezni davkoplačevalci in bo v bodoče vnesel še popravke na podlagi uradnih ugotovitev.

Omenjeni davčni seznami bodo na vpogled dvajset zaporednih dni od 31. t. m. dalje na občinskem davčnem uradu v Ul. Crispi 3-I v uradnih urah.

Morebitne prizive je čas vložiti 30 dni po objavi davčnih seznamov. Priziv na kolkovanem papirju za 35 lir je nasloviti na Občinsko komisijo I. stopnje pri županstvu.

V primeru da je priziv uradnega značaja, mora prizivnik navesti vsoto davka, ki jo ima za upravičeno.

Obmejne blagovne izmenjave med Jugoslavijo in Italijo v septembru

V preteklem mesecu je Trgovinska zbornica v Gorici izdala v okviru videmskega sporazuma za obmejne izmenjave, 14 uvoznih in 8 izvoznih dovoljenj.

Skupno je bilo uvoženega za 28.837.000 lir sledečega blaga: parketov, gradbenega lesa, drv, lesenih odpadkov, žagovine, zdravilnih rastlin in goveje živine za zakol.

Izvoženega je bilo za 8.313.962 sledečega blaga: koles, električnega in hidravličnega materiala, gospodinjskih električnih aparatov, gumija, južnega sadja, železnih trakov in laka.

Stanje avtonomnega kompenzacijskega računa dne 30. septembra je sledeče: prejeta vplačila 419.271.203, izvršena plačila 363.982.819, plačilne obveze za operacije v teku 9.703.728.

Navodila za ljudsko štetje

Informacijski urad ZVU je objavil naslednja navodila za ljudsko štetje:

Kakor je znano, je ZVU s posebnim ukazom odredila, da bo na dan 3. oziroma 4. novembra v vseh občinah anglo-ameriškega področja STO splošno ljudsko štetje ter splošni popis industrije in trgovine. Obenem z ljudskim štetjem se mora izvršiti popis stanovanj.

Pri ljudskem štetju se mora v vseh občinah popisati stalno prebivalstvo, ki bo veljalo za zakonito veljavno do prihodnjega ljudskega štetja ter navzoče ali dejansko prebivalstvo; število družin in njihov sestav; spol, civilni stalež, čas in objava rojstva, občina običajnega bivališča ter stopnja izobrazbe vsakega poedinca, ki je na dan štetja prisoten ali začasno odsoten. Razen tega se mora ugotoviti: pri začasno odsotnih kraj, kjer so in dan, odkar so odsotni; pri inozemcih njihovo državljanstvo; prosti poklic ali obrt ali zaposlitev vsakega poedinca ter položaj v poklicu in značaj podjetja ali ustanove, kjer je zaposlen na dan štetja, če je brezposeln, pa kraj kjer je bil prej zaposlen; pri zakupnikih poljedelskih, živinorejskih ali gozdnih obratov obseg in vrsta zakupnega razmerja.

Pri splošnem popisu industrije in trgovine se mora v vseh občinah ugotoviti: število tvrdk, obratov, tovarn, delavnic, rudnikov, gostiln, trgovin, tako javnih kot zasebnih in čeprav na dan štetja začasno ne obratujejo, ki se bavijo z industrijo, prevoznimi in zveznimi posli, s kreditnimi in zavarovalnimi posli ter opravljanjem uslug; pravni značaj poedinega podjetja in vrsto njegove gospodarske dejavnosti; pri vseh podjetjih: število delojemalcev, instaliranih motorjev, generatorjev električne energije, prevoznih sredstev, s katerimi razpolagajo na dan popisa ter vsoto kosmatih in čistih prejemkov, ki so bili izplačani osebju v letu 1950; pri industrijskih obratih, gostinskih obratih, delavnicah in rudnikih ne glede na njihov obseg: količino in kakovost proizvodov in stranskih proizvodov, ki so jih izdelali v letu 1950.

Popis stanovanj mora obsegati podatke in poročilo o številu oseb, vrsti stanovanja, primernosti stanovanja za prebivanje, številu sob in prostorov, obstoju in splošnem stanju kuhinjskih naprav, električnih, plinskih, ogrevalnih, higiensko-sanitarnih naprav ter naprav za pitno vodo, in pravnem naslovu za uporabo prostorov.

Za podatke, nabrane pri statističnih popisih, velja uradna tajnost; ti podatki se ne smejo povedati niti zasebnikom niti organom javne uprave, razen organom ZVU, temveč le skupno in brez vsake omembne poedinega primera.

Na našem področju so zdaj že v polnem teku priprave za ljudsko štetje, za katerega bo merodajna prisotnost oseb v noči od 3. do 4. novembra. Iz priloženih navodil je razvidno, da mora vsaka oseba ali skupina oseb, ki živi v samostojnem gospodinjstvu in se torej samostojno hrani, izpolniti lastno družinsko polo. Ako stanujeta v istem stanovanju dve družini, ki imata skupno gospodinjstvo, potem izpolnita eno samo družinsko polo; ako pa gospodujeta ločeno, potem mora izpolniti vsaka svojo družinsko polo. Če ima kdo podnajemnika, ki ni z njim prav nič v sorodu, pa je ta podnajemnik pri njem na hrani, ga mora vpisati na svojo družinsko polo. Če pa se podnajemnik hrani drugje, mora izpolniti samostojno družinsko polo.

Ljudsko štetje je najpomembnejše statistično delo, ki ga zaradi njegove obsežnosti izvrši država samo v daljših časovnih presledkih. Navadno vsakih pet ali deset let. Dobljene podatke nato leta in leta proučujejo in so dragoceno gradivo pri proučevanju, vodstvu in reševanju vsakovrstnih upravnih, socialnih in gospodarskih vprašanj. Zato je v korist vseh, da so podatki točni in zanesljivi. Tega se zavedajo tudi organizatorji ljudskega štetja na našem področju. Ker je samo ob sebi umevno, da bo vsakdo najtočneje odgovoril, ako bo napisal odgovor v materinščini, se lahko popisne pole izpolnijo tako v slovenskem kot v italijanskem jeziku.

Med vprašanji na katera bo treba odgovarjati pri izpolnjevanju družinske pole, je tudi vprašanje o «položaju v poklicu». Povedati bo treba torej, kaj je kdo: ali je delavec, uradnik, vodilni uradnik, podjetnik, neposredni obdelovalec itd.

Nepravilnosti pri razdeljevanju pol za ljudsko štetje

Pred dnevi smo postavili v našem časopisu nekaj vprašanj ZVU v zvezi s špekulacijami, ki bi jih hoteli izvesti italijanski iredentisti v škodo slovenskega prebivalstva. Omenili smo tudi, da je bilo razdeljenih v mestu mnogo premajhno število navodil v slovenskem jeziku ter smo vprašali, če je tudi o tem ZVU obveščena.

Kot smo bili obveščeni, se pa na žalost razmere niso prav v ničemer spremenile. Še vedno se dogaja, da se uradniki izgovarjajo, češ da nimajo zadostnega števila navodil v slovenskem jeziku, s čimer bi hoteli indirektno vplivati na prebivalce, da bi pač vzeli navodila v italijanskem jeziku.

V Podlonjerju so v soboto delili družinske pole za ljudsko štetje. Na zahtevo ene izmed slovenskih družin, ki živijo v tem kraju, da bi dobila navodila v slovenskem jeziku, je uradnik odgovoril, da ji tega ne more dati, ker je prejel za ves kraj samo sedem navodil v slovenskem jeziku. Ker se je stranka začudila in se seveda tudi upravičeno razburila, je obljubil, da ji bo prinesel v ponedeljek navodila v slovenskem jeziku, kar je, v strahu morda pred eventualnimi posledicami, tudi storil.

Pri Sv. Jakobu in sicer v Ul. del Pozzo je na zahtevo stranke po navodilih v slovenskem jeziku, uradnik odgovoril, da jih nima. Tudi v okolišu Ul. Donadoni - Buonarroti so številnim ljudem, ki so zahtevali navodila v slovenščini, odgovorili, da jih nimajo.

Teh primerov bi lahko našteli še nešteto. Skoraj vse družine, ki so zahtevale navodila v slovenskem jeziku, so prejele enak odgovor: da teh nimajo, oziroma da so jih premalo prejeli itd. Če so videli, da družine vztrajajo pri svoji zahtevi, so v skrajnem primeru obljubili, da bodo ta navodila naknadno prinesli.

Pa še nekaj moramo poudariti. Dolžnost uradnikov bi bila, da prebivalce opozorijo, da lahko izpolnijo pole tudi v slovenščini. Toda te dolžnosti uradniki po večini ne izpolnjujejo.

Vprašamo ponovno ZVU: zakaj je bilo v samem mestu razdeljeno tako majhno število navodil v slovenskem jeziku in zakaj uradniki ne obvestijo posameznih prebivalcev, da lahko izpolnijo polo tudi v slovenskem jeziku?

Nove znamke

Od danes naprej bodo v prodaji pri vseh poštnih uradih proslavne znamke III. trgovinsko industrijskega štetja ter IX. ljudskega štetja. Znamke bodo veljavne za poštni promet do 30. junija 1952, za izmenjavo po do 31. decembra 1952.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 30. oktobra 1951 se je v Trstu rodilo 5 otrok, umrlo je 18 oseb, porok pa je bilo 9.

CIVILNE POROKE: trgovec Aleksander Krizmančič in gospodinja Silvana Kordič, radiotehnik Ivica Babič in uradnica Feliksa Valczak.

CERKVENE POROKE: agent CP Silvano Svara in prodajalka Maria Sahar, elek. varilec Tiberio Micarelli in gospodinja Giuseppina Reganzin, pek Giuseppe Schmidt in gospodinja Amalia Cinco, kopač Karlo Semolič in gospodinja Maria Goruppi, mizar Umberto Bisaro in šivilja Angela D'Andri, tesar Valerio Bordon in gospodinja Emilia Alberti, korporal am. voj. Raymond F. J. Utsh in gospodinja Rosemarie Krebs.

UMRLI SO: 77-letni Francesco Semeraro, 77-letni Marco Lauri, 70-letna Paola Froll por. Petronio, 51-letni Giuseppe Dabon, 56-letna Elisa Dekleva, 71-letni Giuseppe Gollievscia, 54-letni Francesco Afri, 43-letna Marija Krosel por. Puntarm, 74-letni Giovanni Germani, 83-letna Maria Budin por. Suman, 42-letna Amalija Gustinčič por. Cok, 80-letni Mario Fabro, 55-letni Antonio Stefani, 83-letna Eleonora Ctoros Leonira, 84-letna Lucia Riosa vd. Micoli, 59-letna Angelina Dodič, 87-letni Amedeo Fantoni, 68-letni Federico Renieri.

Gledališče Verdi

Danes poteče rok za obnovitev abonmajev ter bodo razdelili ostale prostore številnim povpraševalcem.

Prihodnjo soboto bo nastopila gledališka skupina Calindri-Carli-Volpi pod vodstvom L. Almirante. V glavnih vlogah sodelujejo Adriana Silvestri, Gemma Dolognesi, Giuseppe Pertile, Valeria Valeri. Nastopili bodo s Savoryevo komedijo «Jurij in Marjeta».

Gledališka skupina ima na sporedu Fraccarolijeno komedijo «Vesela znanost», Crommeljnckovo «Toplo in mrzlo» ter druge novosti.

Danes se začne pri gledališki blagajni prodaja vstopnic za prvo predstavo.

STRELSKE VAJE

Ob spodaj navedenih dnevih in času bodo strelske vaje na naslednjih streliščih:

Bazoviško strelišče: od 7. do 18. od 5. do 10. novembra 1951.
Opensko strelišče: od 7. do 18. od 5. do 6. novembra 1951.
Repentaborsko strelišče: od 7. do 18. od 5. do 11. novembra 1951.

Urnik trgovin ob praznikih v prihodnjih mesecih

Predsednik cone je preklical dosedanje predpise in določil naslednji urnik za praznike v prihodnjih dveh mesecih:

Četrtek 1. novembra (Vsi sveti): Vse trgovine, vključno brivnice, česalnice in fotografski študiji bodo odprte do 13. ure z izjemo za cvetličarne, ki bodo odprte do 20. ure.

Sobota 3. novembra (sv. Just): Prodajalne oblačil, raznega blaga in drogerije bodo zaprte ves dan; trgovine jestvin, cvetličarne, fotografski študiji, brivnice in česalnice bodo odprte do 13. ure.

Nedelja 4. novembra (državni praznik): Vse trgovine bodo zaprte razen mlekarn in pekarn, ki bodo odprte od 7. do 12. ure. Prodajalne rib in cvetličarne bodo odprte od 8. do 12. ure.

Sreda 5. decembra (dan pred sv. Nikolajem): Vse trgovine bodo smele biti odprte do 20. ure; trgovine igrač bodo lahko odprte do 22. ure.

Sobota 8. decembra (Brezmadežno spočetje): Vse trgovine oblačil, raznega blaga in drogerije bodo zaprte ves dan; trgovine jestvin, cvetličarne, brivnice, česalnice in fotografski študiji bodo odprti do 13. ure.

Ponedeljek 24. decembra (božični večer): Trgovine oblačil, razne robe in drogerije bodo lahko odprte do 20. ure; trgovine jestvin bodo lahko odprte ves dan nepretrgano do 21. ure.

Torek 25. decembra (božič): Vse trgovine bodo zaprte razen cvetličarn, ki bodo odprte od 8. do 13. ure.

Sreda 26. decembra (sv. Štefan): Vse trgovine bodo zaprte razen mlekarn in pekarn, ki bodo odprte od 7. do 12. ure in brivnic, česalnic in fotografskih študijev, ki bodo odprte od 8. do 13. ure.

Ponedeljek 31. decembra (sv. Silvester): Trgovine oblačil, raznega blaga in drogerije bodo lahko odprte do 20. ure; trgovine jestvin in cvetličarne bodo lahko odprte do 21. ure.

Torek 1. januarja 1952 (Novo leto): Vse trgovine bodo zaprte razen cvetličarn, ki bodo odprte od 8. do 13. ure.

Osebju, ki je zaposleno ob praznikih, morajo plačati izredno doklado, določeno po delovni pogodbi za dela ob praznikih.

Vsi predpisi dekreta predsedstva cone št. 3172/8767 od 3. junija 1949, ki niso v nasprotju z navedenimi, so še nadalje veljavni.

ZAHVALA

Globoko ganjena se zahvaljujem vsem, ki so sočustvovali ob izgubi mojega dragega

ADIJA

Posebno zahvalo izrekam dr. Cluckmanu in Vugi ter študentom dijaškega doma v Ul. Buonarotti.

Trst 31.10.1951.

SIMENC JOSIPINA

ADEX - IZLETI
DVODNEVNI IZLETI
17. in 18. novembra v
Postojno
Šent Peter na Krasu
Ilirsko Bistrico
ENODNEVNI IZLETI
18. novembra v
Črniče na Vipavskem
Skopo
Podgrad
Obrov
Karojbo
Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5, — tel. 29-243 od 29. oktobra do 2. novembra.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Obvestilo okrajnega personalnega oddelka

V zvezi s ponovno revizijo izvedene prevedbe delavcev in nameščencev Istrskega okrožja, ki se že izvaja, je nujno, da si vsi delavci in nameščenci uredijo uslužbenske dokumente, potrebne za namestitev.

Najnujnejši so dokumenti, iz katerih je razvidno vse njihovo dosedanje službovanje ter šolska in strokovna kvalifikacija. Pojavili se bodo primeri, da se nekateri z vsemi izvirnimi dokumenti ne bodo mogli izkazati, (ker so bili uničeni med vojno ali kako drugače). V takem primeru si morajo prizadeti poskrbeti potrebne izjave, katerih verodostojnost potrjujeta dva člana, ki primer poznata. Za overovljanje izjav so pristojna okrajna ljudska sodišča.

Rok za dostavo dokumentov organu, ki je pristojen za namestitev, se določa 31. XII. 1951.

Opozarjamo, da kdor ne bo pravočasno in v določenem roku dostavil omenjenih dokumentov, bo nosil posledice, ki bodo pomenile ali znižanje prejemkov in tudi odpust iz službe.

* * *

Ob praznovanju 400-letnice slovenske knjige, ki se bo začelo v nedeljo 4. novembra, bo dala poštna uprava v prodajo pretiskane znamke Primoža Trubarja. Ta znamka je bila tiskana v Jugoslaviji letos ob praznovanju 400-letnice slovenske knjige v Sloveniji.

Prihodnji mesec, ko bo v bujskem okraju festival hrvatske kulture, pa bo izšla pretiskana jugoslovanska znamka s sliko Maruliča.

Koper

V Kopru je nova trgovina, ki jo je odprlo avtopodjetje «ADRIA» v Semedeli, zelo olajšala našim avtomobilistom njihov posel, ker dobijo v primeru okvare vse nadomestne dele za motorje avtomobilov in motornih koles. Trgovina ima tudi gumijaste plašče vseh velikosti in prav tako zračnice. Na razpolago so tudi kroglični tečaji in večja in manjša zobata kolesa. Klienti so zadovoljni, da je avtopodjetje odprlo to trgovino, ker sedaj lahko v kratkem času popravijo okvare, za kar so prej zamujali po več dni.

* * *

V trgovini mestnega podjetja «Egida» so te dni dobili za tiste, ki imajo radi tudi lepe čevlje, nove in zelo lepe vzorce moških in ženskih nizkih in visokih čevljev. Čevlji so, posebno ženski, v več barvah, tako da zadovoljijo tudi precej zahtevne okuse.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

* * *

V soboto 3. novembra bo v Ljudskem gledališču v Kopru velik koncert simfoničnega orkestra JA iz Ljubljane in Portoroža. Sodelovali bodo solisti ljubljanske Opere in radia. Izvajali bodo dela Verdija, Rossinija, Leoncavalla, Thomasa, Puccinija, Gotovca in Bizeta. Dirigenta Stjepan Dlesk in Josip Janković.

Koncert se začne ob 20. uri točno.

Portorož

V četrtek bo odprta javnosti Študijska knjižnica v Portorožu. V Študijski knjižnici so zbrane samostanske knjižnice in arhivi ter dokumenti o gospodarski, socialni in pravni strukturi teh krajev pod Beneško republiko, v dobi Napoleona in pod Avstrijo. Knjižnica razpolaga z nad 35 tisoč knjigami.

Dne 10. novembra pa bo v Kopru otvoritev Mestne študijske knjižnice v novih prostorih. Pri Mestni knjižnici bo osnovan slavistični odsek.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da nas je po kratki in mučni bolezni 29. t. m. za vedno zapustila naša ljubljena žena in mama

Amalija Čok roj. Gustinčič

Pogreb drage pokojnice bo jutri ob 15. uri iz kapelice splošne bolnice na katinarsko pokopališče.

Žalujoči: mož **Anton**, hčerke **Marija** in **Santina**, tast in ostalo sorodstvo.

Trst, Lonjer 31. oktobra 1951.

POROČILO TOV. KARLA BOŠTJANČIČA NA OBČNEM ZBORU SHPZ

USPEŠNO DELO ODSEKA ZA LJUDSKO PROSVETO

I.

Pred poročilom o delovanju prosvetnih društev in odseka za ljudsko prosveto se moramo dotakniti nekaterih vprašanj, ki so bistvene važnosti za nadaljnji razvoj našega prosvetnega udejstvovanja. Prvo vprašanje je, kako vključiti doraščajočo mladino v aktivno prosvetno delovanje. Drugo vprašanje je osamosvojitev prosvetnih društev. Z njim v zvezi je iskanje novih moči, ki bi postale vodilni prosvetni delavci in vprašanje prostorov, kjer naj se prosvetno delo vrši. Od vsega tega je odvisno bodoče plodno delo in razmah. Nujno je potrebno, da začnemo taka vprašanja reševati z vso resnostjo in odgovornostjo.

Potreba po kulturnem delovanju med Slovenci na Tržaškem ozemlju je tradicionalna. To se opaža posebno pri starejših članih in odbornikih prosvetnih društev, ki so se že pred prihodom fašizma v naše kraje kulturno udejstvovali, in ki jim je prav to kulturno delovanje vcepljalo narodno zavest. Ti člani in odborniki so še danes glavna gonilna sila vsega prosvetnega delovanja. Skrbijo za notranjo organizacijo prosvetnih društev ter se trudijo, da bi kulturno udejstvovanje tudi na zunaj zacvetelo tako, kot je cvetelo nekdaj.

Vprašanje mladine in njena vključitev v prosvetno delovanje se pojavlja že vsa povojna leta. Ker se naše kulturno delovanje širi in dobiva vedno kvalitetnejšo obliko glede na splošni dvig kulturnega nivoja Slovencev na Tržaškem ozemlju, potrebujemo tudi vedno več vodilnih kulturnih delavcev Popolnoma naravno je, da bomo iskali nove kulturne delavce med doraščajočo mladino. Otresti se moramo nepravilnih mnenj, ki se pojavljajo ob nastopih mladih pevovodij ali režiserjev itd., češ, da so premladi, torej brez avtoritete in da premalo znajo. Ravno nasprotno. Razveseliti nas mora vsak primer, ko se pojavi v prosvetnem delovanju mlad pevovodja ali režiser. Nuditi mu moramo vso pomoč in biti ponosni nanj. Njegovo delo in napore moramo oceniti s polnim razumevanjem in se pri tem zavedati, da mora mlad pevovodja, režiser itd. dolgo in temeljito delati, preden si nabere izkušnje izvežbanega pevovodje ali režiserja, da lahko zadovolji tudi najbolj zahtevne pevce ali igralce. Zavedati se moramo, da se vedno bolj pojavlja vprašanje naših naslednikov, ki naj bi bili sposobni že sedaj ter zlasti v bodočnosti vzeti prosvetna društva v svoje roke in voditi njihovo vsestransko prosvetno delo na vasi in v mestu Zadnja vojna je prinesla vsaj delno izboljšanje položaja našega naroda na Tržaškem ozemlju. Najstarši lahko svobodno vzgajajo mladino v duhu narodne zavednosti. Marsikateri so to nalogo izvršili odlično nekaj pa jih je, ki se ne zavedajo, kaj jemljejo otrokom in zlasti mladini, ko hote ali nehote dopuščajo, da rastejo brez zavesti, da so Slovenci. Tudi slovenska šola, ki deluje sicer pod najrazličnejšimi pogoji in okolnostmi, je prav gotovo prispevala svoj delež k vzgoji naših bodočih zavednih slovenskih izobražencev. Mladina iz vasi se že krepko vključuje v prosvetno delo, bodisi v dramskih družinah, pevskih zborih, tamburaških orkestrih, folklori itd. Vendar za mladino iz Trsta, predmestja in iz predelov, ki so najbolj narodnostno ogroženi (Miljski hribi in nabrežinsko-devinski kot), tega še ne moremo trditi. Vsakogar mora razveseliti udejstvovanje mladine v prosvetnem življenju na deželi, na drugi strani pa mora vsakogar, ki mu je pri srcu razvoj in obstanek našega naroda na Tržaškem ozemlju, močno zaskrbeti, da mladina v Trstu, ožjem predmestju ter v narodno ogroženih krajih te potrebe ne čuti v dovoljni meri. Skrb postaja večja, čim bolj se zavedamo, da strežejo našemu narodu z uničenjem nasprotniki vseh vrst in barv. Zato mora vsak prosvetni delavec, vsak odbornik in član prosvetnega društva neprestano misliti, kako bi rešili vprašanje slovenske mladine v Trstu, predmestju in narodno ogroženih krajih, kjer se mladina še vedno izgublja v morje italijanstva ter v njej vzbudili narodno zavest. Da ostala mladina čuti potrebo po kulturnem udejstvovanju je zlasti opaziti v dramskih družinah, ki delujejo v okviru prosvetnih društev ter pevskih zborov na Proseku-Kontovelu v Nabrežini, v Saležu, Dolini in Plavjah ter v tamburaškem orkestru «Ivan Cankar», v tamburaškem zboru, ki je pričel delovati v območju prosvetnih društev «Rojan», «Simon Gregorčič» in «Simon Jenko» ter končno v novo ustanovljenem tamburaškem zboru na Opčinah!

Prav razveseljivo je delovanje mladinske folklorne skupine iz Ricmanj in Boršta, ki deluje na iniciativo ricmanjske mladine. Velike važnosti za vključevanje mladine je tudi delovanje folklorne skupine slovenskih srednješolcev ter tržaške folklorne skupine.

Med vsemi, ki smo jih navedli ,je brez dvoma na prvem mestu «Ivan-Vojko» s Proseka-Kontovela, kjer deluje v pevskem zboru čez 45 mladincev in mladink. Poleg tega pa so mladinci številno zastopani tudi v dramski družini.

Tej mladini, ki je že pričela delovati v naših prosvetnih društvih je treba posvečati največjo pozornost in skrb. Na podlagi njihovega udejstvovanja ni težko ugotoviti, da mladina rada sodeluje pri kulturnem delu, ki jo razveseljuje, ji daje možnost, da se uveljavi in ji omogoči razširitev kateregakoli znanja. Ta ugotovitev naj bo hkrati bogata izkušnja za one prosvetne delavce, ki skušajo mladino vpeljati v prosvetno delovanje v krajih, kjer se mladina do sedaj še ni vključila. Mladine ne smemo nikdar odbijati od kateregakoli delovanja z omalovaževanjem, češ da je lahkomiselna, da nima izkušenj ter se zato ne morejo upoštevati njene želje in odločilna mnenja. Doraščajočo mladino je treba, ravno nasprotno, čim bolj pritegniti v aktivno delovanje ter sposobnejše med njimi tudi v organizacijske posle. Zlasti je treba mladini dopustiti, da rešuje sama probleme, ki se je tičejo. Važno je tudi, da pustimo, da se mladina od časa do časa pošteno razveseli in zabava

Prva in najvažnejša naloga članov in odborov prosvetnih društev naj bo skrb za mladino V bodočem delu mora prevladovati načelo: «Vse za mladino in naraščaj, kajti bodočnost je v njihovih rokah.»

Osamosvojitev prosvetnih društev je bila glavna misel, ki jo je obravnaval lanski občni zbor v zvezi z delovanjem odseka za ljudsko prosveto Ta smernica naj spremlja prosvetno delovanje tudi v bodočnosti. Sklep o decentralizaciji prosvetnega dela je imel stvarno osnovo v dokaj razgibanem delovanju odsekov prosvetnih društev v sezoni 1949/50. Največje zasluge je nosil pri tem odsek za ljudsko prosveto, ki je iz centra vodil skoraj pri vseh prireditvah podrobno dela in priprave. Tak način dela je bil nujen, ker so bile takrat take prilike. Mnogokrat so člani odseka vršili posle, ki bi jih iz kateregakoli vidika in razloga morali normalno vršiti člani in odborniki prosvetnih društev. Iz močno živahnega delovanja prosvetnih društev in iz načina tehnične izvedbe raznih prireditev je bilo jasno, da je nastopil čas, ko bo treba društva osamosvojiti ter jim prepustiti lastno iniciativo. Osamosvojitev prosvetnih društev se je pričela izvajati takoj po občnem zboru. Delovanje je bilo pestro saj so naši pevski zbori peli 170-krat in to pri samostojnih koncertih ter sodelovanjih in najrazličnejših kulturnih, dobrodelnih in političnih prireditvah. Dramske družine pa so nastopile 36-krat in to največ s tridejankami. Samostojnejše delovanje prosvetnih društev je ugodno vplivalo na razmah prosvetnega delovanja v sledečih društvih: «S Škamperle» iz Sv. Ivana, «M Matjašič» iz Barkovelj, «Simon Jenko» in «Tržaški zvon», «Ivan Vojko» s Proseka in Kontovela, «Lonjer-Katinara», «Straža» iz Plavij, «Igo Gruden» iz Nabrežine, «Rdeča zvezda» iz Saleža, Opčine in Padriče. Delno delovanje je bilo v Škednju, Dolini, Borštu, Sempolaju ter Bazovici, kjer delovanje kljub osamosvojitvi ni niti posebno napredovalo, niti nazadovalo v primeri z lanskoletnim delovanjem. Dramske družine so bile na primer v veliki večini oskrbovane z režiserji, ki so člani SNG. Zahvaliti se jim moramo za ogromno delo, ki so ga opravili Toda skrbeti bo treba tudi za to, da se bodo naši v delokrogu prosvetnih društev domači režiserji, ki bodo društvom pogosteje na razpolago kot so režiserji in igralci SNG, ki so itak s svojim rednim delom v gledališču prezaposleni. Domači režiserji morajo biti v ponos prosvetnim društvom. Do sedaj delujejo domači režiserji le pri prosvetnem društvu «Ivan Vojko» na Proseku-Kontovelu, na Opčinah, v Križu, Borštu in pri «Ivanu Cankarju» v Trstu. S pevovodji smo nekoliko na boljšem. Čuti pa se tudi pomanjkanje mladih pevovodij, kajti neredko vidimo, da eden pevovodja poučuje več pevskih zborov. Prav tako je občutno pomanjkanje dobrih knjižničarjev, ki bi z veseljem skrbeli za knjige, ki bi si prizadevali razširiti krog čitateljev ter biti sposobni svetovati čitateljem glede na njihovo izobrazbo in starost, kakšne knjige naj čitajo. Velikega pomena za vzgojo naših najmlajših so lutkovni odri, katerih število bi bilo treba povečati. Za uspešen razvoj folklornih skupin pa bi bilo treba, poleg primernih prostorov in sposobnih spremljevalcev na glasbilo, vzgojiti še nekaj učiteljev za folkloro. Če razglabljamo o teh stvareh, se nehote vprašamo, kako rešiti te probleme, ki so glavna ovira na poti uspešnega razvoja prosvetnih društev. Prvo, kar je treba rešiti, je vprašanje prostorov. Brez dostojnih prostorov in dvoran kjer se kulturno delo izvaja, si pravo kulturno delo težko predstavljamo. Rešitev tega vprašanja je brez dvoma težka, kajti zahteva materialno osnovo. Kljub temu bo treba pristopiti k reševanju teh problemov ter slediti graditeljem prosvetnega doma «Igo Gruden» v Nabrežini ter Plavjam, Opčinam in Barkovljam, kjer so v teku priprave za gradnjo kulturnoprosvetnih domov. Zaradi pomanjkanja dvoran se čuti že sedaj velika stiska, kajti številne dramske družine in pevski zbori, ki so pripravljeni za nastopanje, nimajo kje nastopati, oziroma so vsi nastopi teh koncentrirani v nekaj dvoran, ki so nam na razpolago. Iz tega razloga sledi, da so kraji, kjer so dvorane, prenasičeni s prireditvami, kajti v teh krajih ne nastopajo le prosvetna društva, temveč tudi SNG, Komorni zbor itd. V manjših krajih pa, kjer ni dvorane, zunanje prosvetno delo pozimi počiva ter čaka na ugodne poletne mesece za prireditve na prostem. Kako vplivajo ugodni prostori na delovanje posameznih odsekov prosvetnega društva nam služi lahko v dokaz novoustanovljeni mešani pevski zbor v Nabrežini, v katerega se je vključilo večje število mladine in sedaj uspešno deluje. Največje važnosti za osamosvojitev prosvetnega dela pa je brez dvoma pritegnitev doraščajoče mladine v splošno kulturno delovanje. SHPZ se trudi že vsa povojna leta, da bi oskrbela prosvetna društva z vodilnimi prosvetnimi delavci. Kljub temu pa to vprašanje še ni bilo do sedaj ugodno rešeno. Glavni vzrok bo v tem, da se ta vprašanja niso nikdar reševala resno v območju delokroga prosvetnih društev. Tudi Glasbena Matica iz leta v leto išče zaman talentirane ljudi, ki bi jih brezplačno učila splošne glasbe in pevovodstva, čeprav bi ti bili v povračilo za svoj brezplačni študij le v toliko moralno vezani, v kolikor bi se po končanem študiju posvečali v prostem času izobraževanju naših ljudi. Isto velja za ljudsko prosveto, ki bi rada izučila čim več igralcev za režiserje ter pomagala k vzgoji dobrih knjižničarjev. Uspešno bomo rešili to nalogo le z največjo pomočjo članov in odbornikov prosvetnih društev, ki poznajo potrebe prosvetnih društev. Opozarjali bodo SHPZ na talente. SHPZ pa se bo zanimala zanje in jim omogočila izobraževanje v strokah prosvetnega dela, ki jih zanimajo. Od rešitve problema novih moči za prosvetno delovanje ter od rešitve vprašanja prostorov je odvisen razmah prosvetnega delovanja in popolna osamosvojitev prosvetnih društev. Za to mora biti smernica delovanja prosvetnih društev skrb za vodilne prosvetne delavce ter čimprejšnja zagotovitev dostojnih prostorov, kjer se kulturno delovanje razvija.

Predstavniki organizacij in delegati na občnem zboru SHPZ.

ORGANIZACIJSKO POROČILO

V SHPZ je vključenih 42 prosvetnih društev, med katerimi izkazuje večjo ali manjšo aktivnost 26 društev. Ta društva so:

«M. Matjašič» — Barkovlje, «S Skamperle» — Sv. Ivan, «Ivan Cankar» — Sv. Jakob, «Velesila» — Skedenj, Lonjer Katinara, «Straža» — Plavje, «Ivan Vojko» — Prosek-Kontovel «I. Gruden» — Nabrežina, «Zarja v svobodi» — Sempolaj, «Vesna« — Sv. Križ, «Rdeča zvezda» — Salež, Opčine, «Prešeren» — Boršt, «Vodnik» — Dolina, Padriče, «O. Župančič» — Trst, «Lipa» — Bazovica, «Vojka Smuc» — Trst, «Rojan», «S. Gregorčič» — Sp. Kolonja, «P. Tomazič» — Trst, «S. Kosovel» — S. Vito—Trst, «S. Jenko» — mesto, «F. Marušič» — Trst Rocol, «Tržaški zvon» in Društvo srednješolcev. Neaktivna društva pa so v Gropadi, Sesljanu, Gročani, Repentaboru, Vrdeli, ki se je združila z «Sl. Škarperle», Skofijah, Devinu, Prebenegu, Božičih, M. Repnu, Konkonelu, Cerovljah, Banah, Briščkih, Samatorici in Mavhinjah. Ta društva se nahajajo v manjših krajih, kjer ni še nikoli posebno dobro cvetelo kulturno delovanje. Društva životarijo že od ustanovitve. Kulturna aktivnost je odvisna samo od gostovanj, ki so organizirana iz centra.

V prosvetnih društvih je včlanjeno približno 2600 članov. Ugotoviti je treba, da prosvetna društva v veliki večini ne pošiljajo prispevkov za članarino ter mesečnih poročil.

Na lanskem občnem zboru je bil sprejet obširen delovni načrt, ki je bil sestavljen na podlagi načrtov, ki so si jih zastavila prosvetna društva v predhodnem pogovoru s člani odseka za ljudsko prosveto.

(Nadaljevanje sledi)

Ljudski ples, ki so ga izvajali italijanski mladinci iz Buj na zaključni prireditvi II. festivala italijanske kulture v Piranu.

VELIK USPEH II. festivala italijanske kulture

OB ZAKLJUČENI KULTURNI MANIFESTACIJI ITALIJANOV ISTRSKEGA OKROŽJA

V Piranu je bil v nedeljo ob navzočnosti najvišjih predstavnikov ljudske oblasti, Komunistične partije, komandanta VUJA polkovnika Miloša Stamatoviča, Ivana Regenta, podpredsednika Prezidiuma LRS, članov CK KP STO, tov. Eugenija Laurentija in Giordana Sorte, predsednika Združenja Italijanov za Istro in Reko Giusta Massarotta in tisočev delovnega ljudstva iz vsega okrožja, zaključen II. festival italijanske kulture. Ta festival je nov in velik kulturni uspeh tovarišev Italijanov, ki živijo v Istrskem okrožju. Zelo upravičeno je tovariš Egarinis Nazario, predsednik Združenja v zaključnem govoru med drugim dejal:

«Ko zaključujemo II. festival italijanske kulture, čutimo, da smo znova obogateli na novih izkušnjah in dobili novih moči in vere za naše bodoče delovanje. Pod vodstvom Združenja Italijanov in v okviru vsega našega demokratičnega življenja, se mi Italijani obvezujemo, da bomo s povečanimi napori skrbeli za splošno izobrazbo vsega ljudstva in med njimi dvigali tiste ljudske talente, ki bodo prispevali v vsestranski kulturni in umetniški dejavnosti. Naši pisatelji, naši mladi umetniki - igralci, slikarji, kiparji, itd., bodo imeli vedno večjo zaslombo in pomoč in se bodo lahko svobodno dvigali do najvišjih vrhov umetnosti.

Pri kulturnih predstavah, ki so bile med tednom pred glavnimi manifestacijami na podeželju in obrežnih mestih, je sodelovalo 43 raznih skupin s 613 izvajalci. Bilo je skupaj 21 kulturnih predstav z 12.000 gledalci.

V tednu festivala pa je bilo prirejenih 13 predstav, sodelovalo je pri teh predstavah 38 raznih skupin s 549 izvajalci, gledalcev pa je bilo 10.000. Slikarsko in šolsko razstavo je obiskalo nad 4000 gledalcev in to do nedelje, ko je bil festival zaključen. Umetniška, slikarska razstava je prikazovala dosedanji razvoj in nakazovala perspektivo za naprej.

V prostorih, kjer je bila šolska razstava, smo videli današnje stanje italijanskega šolstva v Istrskem okrožju. Tako je prikazoval velik grafikon v številkah in slikah vse šolstvo. Videli smo, da je v okrožju 27 osnovnih ljudskih šol in osemletk z 2623 učenci in 104 učnimi močmi, 11 srednjih šol z 1285 dijaki in 91 učnimi močmi, 3 šole za vajence z 268 vajenci in 2 učiteljema in 19 pomožnimi močmi.

Tam poleg je bil še drugi grafikon, kjer smo brali, da je v okrožju 191 udarnikov, 2 racionalizatorja, 7 novatorjev, 52 članov za okrožno skupščino, 352 članov v delavskih svetih in 68 v administrativnih odborih.

To so številke, ki jasno govorijo, kako napredujejo Italijani v Istrskem okrožju in kako se lahko svobodno udejstvujejo in razvijajo. To so dokazi, kako se tudi Italijani borijo za večjo produkcijo in vlečejo za seboj v borbo za boljšo bodočnost še druge. Nad sto mladih Italijanov, ki so delali pri raznih socialističnih gradnjah v Jugoslaviji, ki so dobili častni naslov udarnikov, potrjuje, da pri nas besedi svoboda in demokracija nista prazna fraza, temveč življenjska resnica.

Se nekaj o nastopu italijanskih pionirjev, ki so nastopili v Piranu v soboto 27 oktobra. Bili so to učenci osnovnih šol in osemletk. Njihove dramske skupine iz Kopra, Izole, Buj, Umaga in Novega grada so nastopile v Tartinijevem gledališču s pravljičnimi igrami kot: «Roberto di Roncaglia», Reucio ed il suo cruccio» in «Tombola di Gogolo». Svoje vloge so odlično igrali. Slišali smo tudi več pionirskih pevskih zborov in lepe recitacije. Prireditev je zaključil mali harmonikar iz Pirana. Tako so tudi najmlajši pripomogli k velikemu uspehu Festivala italijanske kulture.

V primerjavi z lanskim festivalom, je letošnji zgovoren dokaz napredka in velikih uspehov, ki so jih dosegli italijanski kulturni krožki v zadnjih mesecih tega leta.

Festival ima še posebno politično važnost. Nelepa in sramotilna propaganda, ki jo vodijo iz Trsta proti ljudski oblasti, je bila še bolj razgaljena od strani Italijanov v Istrskem okrožju s tem festivalom. Italijani kot narodnostna skupnost v jugoslovanki coni STO, sami razvijajo svojo nacionalno kulturo. S skupnimi napori sodelujejo ne samo na gospodarskem, temveč tudi na kulturnem področju v borbi za lepše življenje.

O..v.

V prostorih, kjer vlada angleški ministrski predsednik

DOWNING STREET Nr. 10 - LONDON

Hiša ni primerna niti za stanovanje še manj za uradne prostore · Dvajset navadnih stolov za člane vlade · Mnenje «moža na mestu»

Spomenik kraljici Viktoriji in kraljevska palača.

Pet minut peš hoje od velikih parlamentskih poslopij naletiš na kratko, ozko cesto, ki jo na eni strani obroblja blok visokih vladnih poslopij, njim nasproti pa stoje tri navadne hiše. Te tri hiše so vse, kar je ostalo od ceste, ki jo je pred dobrimi 250 leti zgradil neki George Downing.

Downing Street Nr. 10 je uradno stanovanje angleškega ministrskega predsednika od vseh početkov, odkar se je bil v njej naselil Sir Robert Walpole kot prvi v tem svojstvu. Hiša je navidez povsem vsakdanja, prav tako kot katera koli londonska meščanska hiša. Kot stanovanjska hiša ni posebno udobna, kot urad pa je popolnoma nezadostna. Na pogled ni prav nič imenitna. In vendar ne najdete Londončana ne Angleža ne državljana katerega koli britanskega dominiona, ki bi le za trenutek pristal na to, da bi angleški ministrski predsedniki to malo staro hišo iz opeke zamenjali za bolj moderno ali bolj prostorno. Ne najdete tudi nobenega ministrskega predsednika, ki bi mu le v sanjah kaj takega padlo v glavo.

Potegnete za zelo vsakdanji zvonec in vstopite skozi prav tako vsakdanja vrata. Skozi vežo, ki ni nič drugačna kot v vsaki drugi londonski hiši te velikosti, pridete na hodnik, ki je na obeh straneh okrašen z bakrorezi in doprsnimi kipi državnikov. Na njegovem koncu je najprej prostor z vhodom v vladno sejno sobo. Stene prostora skoraj popolnoma zakrivajo knjižne omare. Visoka okna dopuščajo pogled na majhen vrt z razgledom proti St. James-parku. Leseni stebri podpirajo strop. Vse je belo prepleskano. Z zelenim frizom, debelim volnenim blagom, preoblečena miza zavzema skoraj ves prostor. Ob sredini mize, oknom nasproti in s hrbtom proti kaminu, stoji naslonjač za ministrskega predsednika; nadaljnjih dvajset navadnih stolov — lahko jih je tudi več al manj, kakršno je pač število članov vlade — je za ostale ministre.

Če premislimo, kdo na nekaterih teh stolov sedi, si lahko napravimo približno sliko o organizaciji britanskega kraljestva, te najbolj mnogoobrazne, nesomerne in najbolj samovoljne politične zgradbe, ki jo je svet kdaj videl.

Tu je sedel do zadnjih let na pr. državni sekretar (minister) za Indijo. Njegovi skrbi je bila izročena usoda 360 milijonov ljudi, to je petina vsega človeštva, živečega v enajstih pokrajinah in 560 državah in državicah na Prednjeindijskem polotoku. Leta 1947 se je cela Indija razdelila v dva dominiona, Pakistan in Hindustan. Slednji se je dve leti kasneje proglasil za samostojno republiko, ostal pa je še nadalje v sklopu britanske skupnosti. Otok Cejlon je dobil položaj dominiona.

Kupola katedrale sv. Pavla.

Državni sekretar za dominione ima za to mizo svoj sedež. Tesno je povezan z vladami velikih držav, ki se vladajo same. Te so: Kanada, Avstralija, Nova Zelandija, Južna Afrika, Hindustan in Irska svobodna država. Prav tako ozke so vezi med njim in Novo Fundlandijo ter Južno Rodezijo. Posreduje pri tekočih poslih med vlado Nj. Vel. v Združenem kraljestvu in med raznimi vladami v dominionih. Šest glavnih držav pa mu ni podrejenih v nobenem oziru. Prav tako ne ministrskemu predsedniku in ne vladi ali samemu parlamentu.

Sami se vladajoči dominioni so se postopoma osamosvojili. Odkar je bil leta 1931 od državnega parlamenta sprejet usodni westminstrski statut, je vsak dominion ustavno popolnoma neodvisen. Vsi so enakopravni z Združenim kraljestvom. Vsi imajo isti položaj v razmerju do krone. Generalne guvernerje velikih dominionov imenuje kralj na priporočilo vlad dotičnih dominionov in ne na priporočilo angleške vlade.

Potem imamo državnega sekretarja za kolonije. Njemu je podrejenih nič manj kot štirideset ozemelj, ki so raztresena po štirih kontinentih in so najrazličnejše velikosti, počenši z otokom Sv. Helene s 4000 prebivalci do Nigerije z 20 milijoni. Vsako ima svojega lastnega guvernerja in svoj lastni upravni sistem od popolne samouprave z izvoljenim ljudskim zastopstvom in dednimi ministri v naprednejših do popolnega absolutizma v preprostejših ozemljih. Niti dve upravi nista popolnoma enaki. Državni sekretar je pristojen tudi za mandatna ozemlja, ki stoje pod nadzorstvom Združenih narodov.

Na nekem drugem stolu sedi državni sekretar za Škotsko, ki mu je podrejena uprava onega dela Velike Britanije. Do 1916. leta je bil v vladi tudi minister z naslovom Prvega sekretarja pri irskem podkralju. Zdaj pa tri četrtine Irske sestavljajo Irsko svobodno državo in imajo ustavni položaj samega se vladajočega dominiona.

Ostala četrtina Irske je država Severna Irska. Ima lasten parlament in lastno ministrstvo, ima pa še kopico zastopnikov v spodnji zbornici v Westminstru. Ona omogoča obstoj naslova «Združeno kraljestvo»; skupno z Anglijo, Škotsko in Walesom sestavlja «Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske», od česar ima kralj svoj sedanji naslov. V vladi je državni sekretar za notranje zadeve zvezni člen med angleško vlado in vlado Sev. Irske. Ko sem jaz vršil ta posel, pravi Sir Herbert Samuel, sem zastopal tudi Kanalske otoke in otok Man. Ti imajo prav tako svoje lastne guvernerje in starinske parlamente. So sestavni del «Britanskega otočja», ne pa «Združenega kraljestva».

Mar bi mogla biti v tej dvorani zastopana bolj nenavadna zmeda vlad? V celem triinpetdeset, od katerih niti ena ni povsem enaka drugi in ima večina njih prav izrazite posebnosti. Ves konglomerat je v najvišji meri nelogičen. Noben sestavljalec državnega prava bi si kaj takega ne mogel izmisliti — kvečjemu, kadar bi ga tlačila mora. Sistem ima vse mogoče napake in je izpostavljen vsej možni kritiki. Krasi pa ga ena čednost in ta je važna: funkcionira!

V vladi sedeči lordkancler opravlja službo, ki je stara devet sto let in je nastala pred dnevi Viljema Zavojevalca, medtem ko tudi vladi pripadajoči minister za posle Združenih narodov upravlja urad, ki je bil ustanovljen šele leta 1935.

Sistem funkcionira, kar je manj stvar uradov kot stvar osebnosti. V splošnem se poznajo ministri prav dobro. Družabno prihajajo skupaj dan za dnem. Uradno se sestajajo na pogostih sejah vladnih odborov, ki so imenovani od časa do časa, da se ukvarjajo s posebno težkimi vprašanji.

Dominioni imajo svoje višje komisarje v Londonu; britanska vlada ima svoje višje komisarje v dominionih; nekateri dominioni imajo komisije v glavnih mestih drugih dominionov. Vsi ti sestavljajo osebna zvezna pota, ki jamčijo za gladko in urno reševanje poslov.

S kolonijami vrši vlada posle po guvernerjih; v mandatnih deželah nosi glava uprave naslov «višji komisar». Povsod opaziš veliko mero samostojnosti. Če ni nobenega posebnega nasprotnega razloga, si pristojno ministrstvo v Londonu vedno osvoji mnenje «moža na mestu».

Prevedel V. P.

London — Trafalgar Square.

Divji riž

Divji riž, ki raste neobdelovan v močvirjih, je edinstven pridelek v Združenih državah, kjer je povečanje pridelka hrane visoko znanstveno opravilo. Svoje dni je bil divji riž važen del prehrane ameriških Indijancev. Danes pa cenijo divji riž kot posebno poslastico epikurejci, ki pravijo, da je divji riž posebno okusna prikuha pri pečeni perutnini. Riž pa raste še vedno divje kot takrat, ko so ga našli Indijanci. In še vedno ga žanjejo na isti primitivni način, kot pred stotinami let. Okoli 80% divjega riža, ki pride na ameriški trg, raste v severnih državah Minnesota in Wisconsin. Zakoni teh držav dovoljujejo vsem prebivalcem, da žanjejo divji riž, vendar opravijo to navadno Indijanci.

Divji riž žanjejo jeseni vsakega leta. Pri tem delajo Indijanci v dvojici. Eden poriva plosk čoln z ostrim kljunom po močvirju skozi stoječi riž, drugi pa žanje riž z dvema palicama — z eno potegne žitne stroke nad čoln, z drugo pa klati riž na tla čolna. Mnogo zrn divjega riža pade k sreči nazaj v vodo in skrbi tako za setev za prihodnje leto.

Dvojica, ki hitro dela, nabere dnevno okoli 135 kg riža. Povprečno nažanjejo v Minnesoti okoli 600 ton in v Wisconsinu okoli 350 ton divjega riža na leto.

Na bregu sušijo nato riževo zrno na soncu ali pa v velikem železnem kotlu nad malim ognjem. Na to riž omlatijo, da odstranijo luščine. V nekaterih indijanskih taboriščih mlatijo na ta način, da neoluščeni riž v čebru lahko tepta Indijanec, ki si je obul čiste nove mokasine. Ta mož skaklja po rižu kot bi plesal kak ples. Nato pride riž v plosko leseno korito, v katerem ga pretresajo. S tem pridejo na vrh lahke luščine, ki jih potem spihajo stran.

Divji riž se vedno lahko proda. Ako je žetev majhna, vlada velika konkurenca med kupci. Takoj, ko se začne sezona, se pojavijo kupci in začnejo barantati z žanjci. V nekaterih krajih prodajajo še zelen riž, v večini krajev pa že očiščeni riž.

Ameriško poljedelsko ministrstvo in univerza v Minnesoti sta znanstveno raziskala hranilno vrednost divjega riža. Znanstveniki so ugotovili, da ima riž mnogo B vitaminov. Hranilna vrednost divjega riža je visoka, v primeri z neoluščeno pšenico in ržjo je visoko vreden vir thiamina. Divji riž ima tudi mnogo več riboflavina in nikotinske kisline kot drug riž.

Divji riž se kuha enako kot navaden riž in se lahko z njim postreže na isti način. Poseben okus ga pa napravlja za okusno prikuho k fazanu, divji raci ali divjačini.

Kratek obisk v Dijaškem domu v Trstu

Ko sopihaš po strmi ulici Buonarroti ti že mogočna skupina divjega kostanja in lip oznanja cilj. Vesel, da je neprijetna strmina za tabo, stopiš na obširen vrt «Slovenskega dijaškega doma», ki te v svojih pestrih jesenskih barvah kar očara. Šibko sonce pošilja svoje rumene žarke na zeleno lepo negovano trato in se nad vejami prikrade do oken velikega Dijaškega doma, da jih v svojem zatonu ognjenordeče pobarva. Toda izza oken prihajajo glasovi, ki niso prav nič v skladu s to jesensko idilo, prej bi bili slični glasovom prebujenja, ki jih slišiš, če se v zgodnji pomladi približaš čebelnemu panju. Da, kot čebelni panj je naš Dijaški dom.

Dospel sem na obisk prav v uri odmora. Ko sem odprl vrata, so se nerazločni glasovi izoblikovali; od nekod so prihajali glasovi harmonike, v drugi sobi pa se je vadil nekdo na klarinet. Kasneje so mi povedali, da obiskuje pouk na Glasbeni Matici prav razveseljivo število gojencev. Dijaškega doma. Pa tudi svoj pevski zborček so že obnovili in se pričeli pridno vaditi.

Vstopil sem v zračne in svetle učilnice: tam je dvojica šahirala ob «kibiciranju» nekaterih tovarišev; okoli vzgojiteljice se je strnila skupinica deklet v živahnem pogovoru, ki s svojo prisrčnostjo ustvarja vtis, da se starejša sestra pogovarja z mlajšimi; pri samotni mizi je razgrnil višješolec časopis, drugi spet si tišči glavo med pestmi, ki mu zakrivajo ušesa: tako je vsa njegova pozornost osredotočena na knjigo, ki leži pred njim na mizi.

Tam v zadnji učilnici pa sede ob knjigah in zvezkih dijaki, ki so si prostovoljno podaljšali učno uro, da bodo predelano snov res temeljito obvladali. V hišnem dnevnem redu odpade sicer na učni čas celih pet ur in pol, toda dijaki si lahko ta čas prostovoljno podaljšajo z uro namenjeno odmoru; starejšim, višješolcem pa je dovoljeno celo zvečer podaljšati učno uro po potrebi.

Mimo mene je smuknila postavica površolca. Spoznal sem ga in ga poklical. Prav te dni sem srečal njegovo mamo, ki mi je potožila, da ji je silno dolg čas, odkar nima več sinčka — edinčka doma. Pa sem še njega vprašal, če mu je dolg čas. V odgovor se je začudil: «Kaj, meni dolg čas!» Pozdravil je z nasmehom in že je odhitel med svoje vrstnike.

Moj obisk «Dijaškemu domu» je bil, da po pravici povem, posledica moje radovednosti nad novostjo našega Dijaškega doma. Naš dom je letos namreč sprejel tudi nekaj dijačkov beneških Slovencev. Ti so me zanimali. Pa jih nisem našel skupaj kot sem pričakoval, poiskati sem jih moral v raznih skupinah. Dokaz, da so se med našo mladino že kar udomačili. Opazil sem, da je naše dijaštvo sprejelo te svoje male bratce v svojo sredo s toplim čustvom in rekel bi z nekim občutkom pokroviteljstva. Saj revček ne utegne premagati zadrege ob zastavljenem vprašanju, ko že odgovarjajo zanj njegovi «pokrovitelji». Ko potem vprašaš, da li ni morda dečko razumel v knjižni slovenščini zastavljeno vprašanje, ga zopet drugi «uslužno» prehitijo, da odgovore zanj, da razume. Končno pa mi je le uspelo, da sem se sam prepričal, da naši mali Benečančki odgovarjajo lepo po slovensko na slovensko zastavljeno vprašanje. Ti naši novi gojenci so šibki in slabotni, saj prihajajo iz zelo skromnih in siromašnih razmer. Oče enega teh dijakov, ki je v imenu vseh staršev privedel otroke v Trst, je bil pridržan pri kosilu, Dejal je, da pri njih nimajo tako dobrega obeda niti ob največjih praznikih.

Da, naš «Dijaški dom» daje dijakom zares dobro, tečno in zadostno hrano.

«Ni mala stvar nasititi vsak dan 163 dijakov», pravi upravnica. Pojasni mi, da je trenutno v domu 87 notranjih gojencev, zunanjih, t. j. takih, ki bivajo v domu samo čez dan pa je 76.

«Apetit pa imajo eni in drugi in pri nas skoro ne poznamo ostankov: vse pojedo mlada usta. Tudi naročilo kruha smo morali nekajkrat zvišati, ker dijakov pa res ne smemo pustiti lačnih.»

Tedaj se vtakne v pogovor še ekonom: «Res je, lačnih ne smemo pustiti ,toda jaz si vsak dan bolj razbijam glavo, kako bomo skoz prišli! Četudi smo letos zvišali vzdrževalnino, bomo težje shajali kot lansko leto, če nam «Dijaška Matica» ne priskoči bolj izdatno na pomoč. Prav te dni sem dobil obvestilo o podražitvi drv in premoga; da so se od lanskega leta podražila tudi živila od masti naprej skoro vsa, pa je znano vsaki naši gospodinji. Tako bo morala «Dijaška Matica» letos podvojiti svoje napore, zlasti mora uspeti letošnji «Teden za našega dijaka», drugače bomo siromaki.»

Potolažil sem zaskrbljenega ekonoma, «Naš pregovor pravi: Ko je sila največja, tedaj je pomoč najbližja.» «Pravijo, da so pregovori narodna modrost, Zato ne bo naše ljudstvo zatajilo samo sebe in svojo modrost: napelo bo vse sile, da bo akcija «Za našega dijaka» čim uspešnejša.»

«Da bi res bilo tako kot praviš», je poln iskrenega upanja odgovoril ekonom.

Zamudil sem se preveč. Hitel sem se poslavljati. Kljub naglici pa sem opazil isto kot ob prihodu: naša dijaška mladina je zelo dostojno pozdravljala. Malenkost! Ne! Na žalost moram namreč ugotoviti, da tržaška dijaška mladina ni vedno v najboljših odnosih z vljudnostjo. Zato sem bil vesel, da je domsko dijaštvo dostopno za dobre nauke.

ZADNJA POROČILA

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Visoki zračni pritisk nad vzhodno Evropo, ki je izprožil svoj klin celo do Afrike in tam vzdržuje lepo vreme, ovira frontalnim motnjam z zahoda, potovanje čez Alpe. Zato bo tudi danes pri nas menjajoče oblačno vreme. V Trstu je bila včeraj najnižja temperatura 8.4; najvišja pa 14.2.

RADIO Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 13.45: Nekaj znanih pevk; 18.00: Skladbe za harmoniko. — **Slovenija:** 12.00: Slovenske ponarodele pesmi; 21.15: Antične postave v glasbi. — **Trst II.:** 13.00: Lahka in zabavna glasba. 23.00: Brahms: 2. stavek iz koncerta št. 1. — **Trst I.:** 19.15: Straussova glasba; 23.20: Plesna glasba.

Egipčansko podtalno gibanje že nastopa proti Angležem?

Pripravljali naj bi posebne „osvobodilne bataljone" pod poveljstvom bivšega sodelavca Lawrencea - Angleži in Egipčani obtožujejo drug drugega za incidente

KAIRO, 30. — Predstavniki sedmih držav, članic arabske lige, so se odločili zahtevati od svojih vlad sklicanje zunanjih ministrov, ki bi razpravljali o stališču lige do predlogov štirih držav glede sodelovanja pri poveljstvu Srednjega vzhoda.

KAIRO, 30. — Današnji dan v Egiptu je v glavnem potekal mirno. To pa še ne zadostuje, da bi mogli reči, da se je napetost zmanjšala. Kot vse kaže Egipčani odlično izvajajo svojo taktiko vznemirjanja Angležev na drugi strani pa je mogoče tudi jasno ugotoviti, da so Angleži obdržali svoje živce in da je njihova skrb v glavnem zasedaj samo v tem.

Kljub temu, da so egipčanski odvetniki, po svojem sindikatu zahtevali, naj Kairo prekine diplomatske stike z Londonom, se to, kot vse kaže, vsaj za sedaj ne bo zgodilo. Pričakujejo samo, da bo Egipt protestiral pri svetovni zdravstveni organizaciji, ker angleške čete, ki prihajajo v Egipt ne spravijo pod karanteno, pri angleški vladi pa ker so Angleži ustrelili v soboto Egipčanko, ko je hotela z avtomobilom preko njihovega cestnega bloka.

Menda je glede današnjega dogajanja v Egiptu najzanimivejša novica, ki so jo danes zjutraj objavili egipčanski listi. Upokojeni egipčanski general Aziz Ali el Masry paša, ki se je boril proti Turkom z znanim angleškim polkovnikom Lawrenceom, naj bi zbiral «osvobodilne bataljone». Te bi uporabili v podtalni borbi, s katero bi vrgli Angleže iz Egipta. Bataljone naj bi sestavljali na sedežih mladinske muslimanske zveze.

Sicer pa si vesti glede voditelja te podtalne organizacije niso povsem enotne. «United Press» omenja s tem v zvezi polkovnika Abdullaha el Tela, bivšega poveljnika arabske lige v Jordaniji, ki je od tam zbežal, ko se je spri z angleškim generalom Glubb pašo. V Ammanu so Tela obsodili v odsotnosti na smrt, ker naj bi sodeloval pri pripravah za umor kralja Abdulaha.

Glede teh bataljonov javljajo, da bodo v njih sodelovale tudi ženske. Po zadnjih vesteh naj bi ta podtalna organizacija tudi že nastopila proti Angležem. To predvsem v pokrajini Sharkia, kjer naj bi popolnoma prekinili promet po cestah, ki vodijo na angleško področje ob Sueškem prekopu. Preiskali so vse avtomobile in kamione, zaplenili živila, namenjena Angležem, delavcem pa, ki so se odpravljali na delo za angleške čete, pa naj bi odvzeli dovoljenja in osebne izkaznice.

O delu podtalnega gibanja je govoril danes tudi egipčanski notranji minister Fuad Serag el Din paša, ko je izjavil, da mora borba za egipčansko osvoboditev bolj sloneti na nesodelovanju, kot pa na sili. Če bi vlada imela za potrebno vojaško akcijo, bi jo podvzela javno in se ne skrivala za tajnimi skupinami. Zanikal je še, da egipčanska policija preprečuje delavcem, da bi delali za Angleže. Zatrdil je, da delavci ne delajo iz patriotskih vzrokov.

Minister je dodal, da mu je znano, da bivši poveljnik egipčanske vojske general Aziz el Masry organizira «osvobodilne bataljone». Izjavil pa je, da general doslej še ni prišel v nasprotje z zakonom in ga zato ni mogoče zasledovati. Zanikal je še, da bi njegove oddelke preskrbovala z orožjem egipčanska vlada.

Vse kaže, da so na zadnjem sestanku med glavnimi angleškimi poveljniki na Srednjem vzhodu, kjer so predvsem govorili o boju proti gverili, naročili poveljniku angleških čet v Egiptu Erskinu, naj v teh nemirnih časih vpliva na tamkajšnjega angleškega vojaka. V dnevnem povelju, ki so ga razglasili tudi po radiu, pravi general, da so «podvzeli vse potrebne ukrepe, da bi obdržali naše položaje. Tu bomo ostali, dokler ne bo egipčanska vlada znova prišla k pameti». Nadaljuje, da je pričakovati nesodelovanja z egipčanske strani. «Morda bomo prisiljeni napraviti številne stvari sami. To je samo vprašanje organizacije, razumevanja in odločitve».

Poudaril je še, da «nismo v sporu z ljudstvom ali egipčansko vojsko». Ves spor je s sedanjo vlado in «odkrito smo prepričani, da bo zmagal bolj pameten sklep med političnimi voditelji» in da bo kmalu mogoče priti med «našima dvema ljudstvoma do starih prijateljskih odnosov».

Po egipčanskih poročilih dela sedaj za Angleže samo 27 odst. od skupnih 70.000 egipčanskih delavcev, v Tel el Kebir, kjer so ogromna vojaška skladišča pa samo 20 odst.. Kairski listi tudi pišejo, da so angleške oblasti zagrozile, da Suez ne bo več dobival vode, če egipčanski pristaniščniki ne bodo prenehali z blokado angleških ladij. Angleži naj bi znova zasedli most pri Ferdanu, ki predstavlja edino cestno in železniško zvezo Egipta s Sinajskim polotokom. Zaprli naj bi tudi cesto med Kairom in Ismailijo za avtomobilski promet.

Obenem javlja egipčanska vlada, da so angleške čete od 16. oktobra naprej ubile 19 Egipčanov, 125 pa ranile.

Angleži pa s svoje strani obtožujejo Egipčane, da njihova policija grozi delavcem, ki hočejo delati za angleške vojaške sile. Zaplenili naj bi 9 kg usnja čevljarju, ki dela za angleške vojake, prepovedali naj bi trgovcem v Fayidu, da ne smejo Angležem ničesar prodati, obenem pa naj bi kamenjali nek angleški avto.

Obenem javljajo, da namerava Winston Churchill braniti ostanke angleškega imperija. Letalonosilki «Illustricus» in «Triumph» sta pripravljeni, da prepeljeta angleške čete v Egipt, če bi bilo to potrebno. Sedaj bodo poslali še eno divizijo.

Egipčani se pripravljajo tudi v Sudanu na izvajanje iste taktike, ki jo sedaj uporabljajo na področju Sueškega prekopa. Tamkajšnje filoegipčanske stranke so javile ustanovitev nacionalne fronte, ki bo organizirala bojkot proti Angležem in hotela pripraviti prebivalce, da ne bi poslušali sudanske vlade, ki je kot znano pod angleško kuratelo.

Nova atomska eksplozija

LAS VEGAS, 30. — Na «francoski ravnini» v puščavi države Nevada je prišlo danes do nove atomske eksplozije, ki je bila znatno močnejša od prejšnjih. Zdi se, da so atomsko bombo vrgli iz letala.

Komisija za atomsko silo je iz dala uradno poročilo, ki pravi, da pri poizkusu niso sodelovale čete. Zdi se, da bo do prvih atomskih manevrov v zgodovini, pri katerih bodo sodelovali tudi suhozemni oddelki, prišlo v četrtek.

* * *

MILANO, 30. — Trije mrtvi in številni ranjeni so bili v milanskem podjetju za industrijske gradnje IMAC, ko je delavec, ki so ga odpustili, vrgel bombo v urad ravnatelja. Mrtev je bil ravnatelj, njegova tajnica in odpuščeni delavec.

V Pan Mun Jomu ničesar novega

Boji so se na vseh bojiščih povečali
Opaziti je večjo odločnost severnih čet

MUNSAN, 30. — Tudi današnji sestanek med predstavniki podkomisije, katere naloga je razpravljati o drugi točki dnevnega reda, to je vprašanju določitve demarkacijske črte za premirje, se je končala brez uspeha.

Po eni uri in 50 min. razpravljanj so se mogli delegati sporazumeti samo v tem, da sejo prekinejo in odidejo na kosilo. Niti zavezniški in niti severni predstavnik niso predložili novih predlogov. Severni so zahtevali, naj zavezniki zapustijo okrog 200 važnih gorskih strateških položajev v zamenjavo za polotok Ongjin.

S tem v zvezi je izjavil general Hodes ob prekinitvi današnjega sestanka v vasi Pan Mun Jom da «ni nobenega znaka, da bi severni v kratkem predložili nove predloge.» Dodal je, da je še prezgodaj «trditi, da se nahajamo na mrtvi točki. Vsi upamo priti do pametne rešitve.» Ko ga je neki novinar vprašal, če je mogoče uganiti namene severnih po ponašanju kitajsko-severnokorejskih delegatov, je Hodes odgovoril, da morata biti generala Sang Gho in Hsieh Fang odlična igralca pokra, ker sta njuna obraza vedno neprodorna.

Iz dogajanj na bojišču je mogoče ugotoviti predvsem, da se je povečala želja severnih čet pridobiti nazaj nekaj izgubljenega ozemlja. Živahni so bili na vzhodnem in srednjem bojišču. Na področju Kumsonga so sile OZN odbile več napadov. Tanki so znova pričeli prodirati v bližino mesta. Ovirali so jih samo z minometalci. Zahodno od doline pri Inje so sile OZN zavrnile tri nasprotnikove napade. Na istem področju so poskušali zavezniki napredovati in so naleteli na odločen odpor.

Na zahodnem bojišču so se severni oddelki branili v ogorčenih bojih severno-zahodno od Jončona. Kljub temu so tam zavezniki napredovali za približno en km.

Na Japonskem pa je danes govoril ameriškim častnikom poveljnik glavnega stana ameriške vojske, generala Lawton Collins. Izjavil je, da bodo imele ZDA prihodnje leto največjo vojsko, kar so jih imeli kdajkoli v mirnem času. Vsega skupaj bodo imeli 27 divizij.

NEW YORK, 30. — V Združenih državah so preskusili nov vodni hranilnik iz posebnega platna, s prostornino 1.900 litrov, ki ga praznega lahko nese en sam mož — kot platno šotora — ker tehta samo 47 kg.

Novi letalski rekordi

Mednarodna letalska zveza je potrdila pet svetovnih rekordov, ki sta jih postavila pred kratkim dva britanska pilota, ki preizkušata nova letala. To so rekord na daljavo Belfast - Gander (Newfoundland), ki ga je postavil bombnik na reakcijski pogon «Canberra», ter štirje rekordi hitrosti v višino, ki ga je postavil lovec Sapphire. «Canberra» bombnik je preletel 3.33.461 km. s srednjo hitrostjo od 774,255 km v času od 4 ure, 18 minut, 24.4 sekunde. Rekordi «Glostera» so sledeči: na 6.000 m 1 min. 50 sek; na 9000 m 2 min. 27 sek. in na 12.000 m, 3 min. 9.5 sek.

DJAKARTA, 30. — Med razpravo o aretaciji 15.000 ljudi je indonezijski ministrski predsednik sporočil, da so odkrili tajno gibanje, podpirano iz tujine, ki je imelo namen ubiti predsednika Sukarna, podpredsednika Hatto in več vladnih predstavnikov.

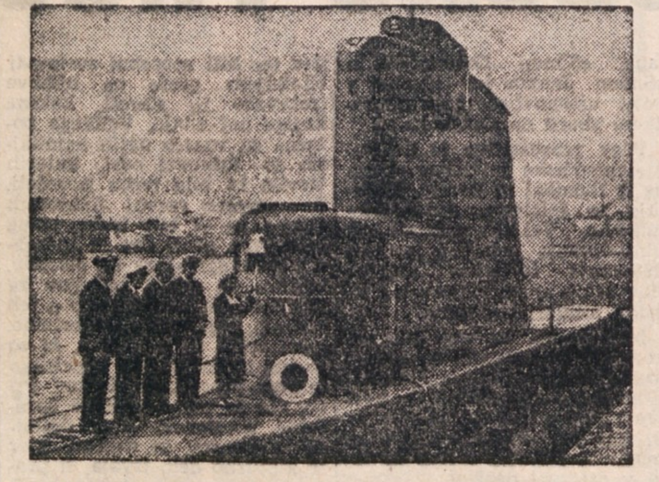

V sedanjem «atomskem stoletju» slišimo veliko tudi o podmornicah, ki bi jih gnala atomska sila. Podmornica, ki jo vidimo na sliki nima še teh prednosti. Podmornico so samo preuredili proti atomski eksploziji. Tako opazimo, da sta trup in gornji ustroj popolnoma sploščena, da nudita najmanjši odpor proti eksploziji. Naj bo podmornica — na naši sliki vidimo angleško podmornico «Turpin», ki ima 1.575 ton — nad vodo ali pod vodo, je posadka vedno pod zaščitnim oklopom, ki jo varuje pred atomskim izažrevanjem.

Končno pri koncu čistka v Vzhodni Nemčiji

Priporočila vodstva enotne socialistične stranke svojim pristašem, da ne bodo skrenili s poti

BERLIN, 30. — Organ enotne socialistične stranke Vzhodne Nemčije, «Neues Deutschland» objavlja dolg članek o uspehih čistke v stranki, ki je trajala 7 mesecev. Ob koncu čistke v juliju je 6 tisoč posebnih komisij natančno proučilo položaj nad 1.7 milijona članov stranke. Tretjina članov se je «prostovoljno obvezala, da bodo bolje delali, borili se z večjo odločnostjo za mir in z večjo pazljivostjo brali dela Stalina, ter bolj budno pazili nad sovražniki miru». Izjava nadaljuje: «Čistka je izboljšala politično in ideološko stanje članov stranke, vendar je tudi dokazala, da mora stranka povečati svoje ideološko delo in izboljšati vzgojo svojih članov in delavnega razreda. Napačno bi bilo misliti, da člani stranke niso več izpostavljeni sovražnemu vplivu. Nevarno bi bilo misliti, da so bili vsi sovražni elementi odstranjeni iz vrst stranke» Izjava zatrjuje, da so večinoma izključili delavce in poljedelce. V četrtek bodo znova pričeli sprejemati vpise v enotno socialistično stranko.

Sestanek glede nafte
med Franksom in Matthewsonom

WASHINGTON, 30. — Angleški poslanik v Washingtonu, Sir Oliver Franks se je danes sestal z ameriškim državnim podtajnikom Frewanom Matthewsom. Govorila sta predvsem o vprašanju perzijske nafte. Kakor je izjavil Franks po sestanku, sta natančno proučila sedanji položaj v Perziji. Prisoten je bil tudi znani strokovnjak ameriškega zunanjega ministrstva za Srednji vzhod, George Mc Ghee.

Pričakujejo, da se bo Mc Ghee v najkrajšem času sestal z Mossadeghom in ga obvestil o današnjem razgovoru. V ponedeljek je imel Mc Ghee s perzijskim ministrskim predsednikom dve in pol urni sestanek.

Perzijski ministrski podpredsednik je izjavil, da iranski strokovnjaki v Washingtonu proučujejo številne načrte, na podlagi katerih bi mogla čistilnica v Abadanu znova delovati. Dodal pa je da doslej ni prišlo do «plenarnega sestanka delegacije, da bi proučila kakšen poseben načrt».

Iz Perzije pa javljajo, da je prišlo v Teheranu do študentovske demonstracije. Ti so predrli policijski kordon in se zbrali pred parlamentom. Vsega skupaj jih je bilo okrog 4.000. Incidentov ni bilo. V glavnem so protestirali proti anglo-ameriški politiki in izrekli svojo solidarnost z Egiptom.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Vročična želja», A. Le Gall in F. Amoul. Mladoletnim prepovedano.
Excelsior. 14.30, 16.45, 19.15, 21.45: «Samson in Dalila», H. Lamarr in V. Mature.
Nazionale. 16.00: «O te presnete takse», Film poln komike.
Fenice. 16.30: «Nori šofer», Red Skelton, D. Haven.
Filodrammatico. 16.00: «Dvoje pri čaju», D. Da in G. Mc Rae.
Arcobaleno. 16.00: «Rodolfo Valentino», A. Dexter in Parker.
Astra Rojan. 17.00: «Počitnice v Meksiki».
Alabarda. 16.00: «Neapelj, milijonsko mesto», E. Della Scala
Armonia. 15.30: «Dogodivščine Bari, Oisca Kida», W. Baxter,
Aurora. 15.00: «Razkošna križarka», G. Brent in J. Powell.
Garibaldi. 14.30: «Zadnje maščevanje», E. Robinson, R. Hussey.
Ideale. 16.00: «Gusarka», Y. De Carlo.
Impero. 15.30: «Nagradni dopust», Taranto, Croccolo.
Italia. 15.30: «Ljubimec ene noči», M. Morgan in J. Marais. Mladoletnim prepovedano.
Kino ob morju. 16.00: «Ljubezen» Ana Magnani in R. Rosellini.
Moderno. 16.00: «Dr. Kiklops».
Savona. 15.00: «Mi, ki se imamo radi», A. Blutt in F. Granger.
Viale. 16.00: «Tokio, akt štev. 212» Florence Marly in R. Peyton.
Vittorio Veneto. 16.00: «Življenje z očetom», W. Powell.
Azzurro. 16.00: «Avgustova nedelja», V. Carmi, A. Ninchi.
Belvedere. 16.00: «Maščevalka», F. Doumerghe.
Marconi. 16.00: «Dolina velikanov».
Massimo. 16.00: «Dekleta, ne ozirajte se po mornarjih», B. Hutton, Bob Hope.
Novo Cine. 16.00: «Krik v viharju», M. Oberon in L. Olivier.
Odeon. 15.30: «V tem našem življenju», O. D. Havilland, B. Davis, G. Brent in Dennis Morgan.
Radio. 16.00: «Teror teče po nitih», B. Stanwyck in B. Lancaster.
Vittoria. 16.00: «Vedno si mi lagala».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
SREDA, 31. oktobra 1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Nekaj znanih pevk. 14.00 Odlomki iz znanih simfonij. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Veder popoldanski koncert. 18.00 Skladbe za harmoniko. 18.15 Slovenski skladatelji v besedi in glasbi. 19.00 S pesmijo po Jugoslaviji. 21.00 Literarna oddaja: Shakespeare in glasbeni ustvarjalci. 22.00 Glasbeni Pele Mele. 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

12.00 Slovenske ponarodele pesmi. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva. 13.20 Odlomki iz popularnih simfonij in koncertov. 14.10 Pester spored orkestralne in solistične glasbe. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 18.00 Umetne in narodne pesmi poje moški zbor. 18.45 Igra pianistka Monique de la Bruchollerie. 19.15 Veseli zvoki iz harmonike. 19.40 Zabavna glasba. 20.00 Ifigenija na Tavridi, slušna igra. 21.15 Antične postave v glasbi. 22.15 in 22.45 Glasba za lahko noč.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Sodobna Anglija. 1.10 Gershwin: Simfonične variacije iz Porgy and Bess. 12.32 Komorna glasba. 13.00 Lahka in zabavna glasba. 13.30 Vivaldi: Koncert v A-duru. 13.46 Razne jazz zasedbe. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Brahms: Koncert za violino in orkester v D-duru. 18.50 Veseli ritmi. 19.15 Pestra operna glasba. 20.00 Večerni koncert. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Vokalni kvartet. 21.20 Čajkovski: Francesca da Rimini. 21.41 Baletna glasba. 22.00 Koncert čelista Lava Golahovskega. 2 2.40 Veseli zvoki. 22.40 Večerne melodije; 23.00 Brahms: 2. stavek iz koncerta št. 1. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 8.15 Glas Amerike. 11.30 Lahka glasba. 12.20 Karakteristični kompleksi. 12.30 Pesmi. 13.25 Glasba iz filmov. 14.10 Operna glasba. 17.30 Spored BBC. 18.30 Nekaj glasbe za petje. 19.00 Glas Amerike. 19.15 Straussova glasba. 21.00 «Igralec» tridejanka. 22.50 Jazz hot. 23.20 Plesna glasba.

ŠPORTNI DNEVNIK

Olimpiada 1956 išče prireditelja

MELBOURNE, 30. — Prepiri o olimpiadi leta 1956 v Melbournu, so izzvali živahno polemiko.

Sydneyski župan C. Odea je izjavil: «Zmešnjava in neodločnost glede sedeža olimpiade 1956 je pravi škandal in postavlja v kritičen položaj vso našo državo. Pred kratkim je moja država, Novi Južni Galles ponudila pomoč da bi igre 1956, lahko bile v Melbournu. Vendar naša država ni pokazala zainteresiranja, niti zaupanja».

Melbournski župan O. J. Nilsen je dejal, da bi bila zares velika nesreča, ne samo za Melbourne, temveč za celo Avstralijo, da bi izgubili pravico do prireditve olimpijskih iger. Dodal je še, da še nikoli ni bil tako solidaren s svojim kolegom — županom iz Sydneya. «Nikoli več ne bomo imeli podobne prilike. Posebno, sem besen če pomislim, koliko smo včasih pisali in prosili, da so nas uslišali Bomo nesrečni za celo življenje, ako bi vse propadlo».

Posebna komisija proučuje stroške in potrebno delo na šestih objektih, ki so bili predloženi. Komisija bo oddala svoje poročilo Avstralskemu prireditvenemu odboru 9. novembra t. l.

Začelo se je svetovno prvenstvo
v drsanju na kolescih

TURIN, 30. — Danes se je začelo svetovno prvenstvo v drsanju na kolescih. Prvo so nastopili moški z obveznimi figurami. Vidno je izstopal Nemec Stein, ki bo verjetno tudi osvojil svetovno prvenstvo. Preseneti lahko samo njegov rojak Waldeck, ki mu je po kvaliteti najbližji. Vrstni red:

1. Stein (Nemčija) 761,4 točk, 2. Waldeck (Nemčija) 718, 3. Pter (Švica) 713,9, 4. Barresi (Italija) 671,3.

Svetovna prvakinja Franca Ria je bila v vodstvu skoraj do konca; pri zadnji preizkušnji je zaradi motenj na kolescih izgubila nekaj točk. Vrstni red pri ženskih obveznih figurah:

1. Fernanda Van Aken (Belgija) 745 točk, 2. Franca Rio (Italija) 737.4, 3. Lotte Cadenbach (Nemčija) 734.3, 4. Jeanne Phethean (V. B.) 730.5.

Avtomobilizem
Fangio svetovni prvak

BARCELLONA, 30. — Juan Manuel Fangio je v nedeljo zmagal na veliki dirki v Phena Rhin s svojo Alfa Romeo 1500 kubikov in osvojil tako svetovno prvenstvo. 442 km proge je prevozil s povprečno brzino 158,936 na uro. Na drugemu mestu je njegov rojak Gonzales na Ferrariju tretji Farina, za njim Ascari in Bonetto (vsi trije Italija). Poleg tega, da je Fangio zmagal na dirki, je dosegel tudi najvišjo povprečno brzino za krog; 6,346 km je prevozil v 2:14.3, povprečno 169.680 km na uro.

Obramba je zadaj; pred žogo samo še vrata. Vendar je slab strel napadalca Nuciari zlahka branil

IZ SERIJE BOKSARSKIH ŠAMPIONOV
Stari Joe Walcott

V ameriškem življenju ni redkost, če kdo doseže dramatično in nepričakovano uspehe. In če kak Amerikanec doseže tak uspeh, potem je ljudstvo vedno veselo in navdušeno.

Amerikanci še pripovedujejo zgodbo o uspehu v športu — ki ga je dosegel «Jersey Joe» Walcott, ko je s 37 leti postal svetovni boksarski prvak težke kategorije. Ko je Walcott 18. julija 1951 topil v ring v Pittsburghu odločen, da vzame prvenstvo Ezzardu Charlesu, tedanjemu prvaku, jih je bilo malo, ki so mu prerokovali zmago.

Po boksarskih pojmovanjih je bil tedaj Walcott že star človek. Ob štirih prejšnjih prilikah je že izgubil, ko se je boril za svetovno prvenstvo. Tudi sam Charles ga je dvakrat premagal. Toda kljub vsem tem dosedanjim nezgodam je tokrat dosegel svoj cilj. Nenadoma, v sedmem krogu, se je njegova teva roka težko spustila na Charlesov obraz. Deset sekund pozneje, ko so Charlesa izšteli, je Walcott postal novi svetovni prvak težke kategorije.

Joe je močan človek. Tehta 87,3 kg ter je 1.80 visok. Izven ringa je duhovit in prijetnega vedenja. Kadar govori je resen in glasen.

V ringu je rad zabaven, kremži se in udarja s svojimi boksarskimi rokavicami ter pleše neko vrsto veselega plesa. Toda v resnici je to oprezen boksar, ki zaupa v svojo vero in moč. O samem sebi je izjavil: Jaz sem se vedno bal udariti.. bil sem vedno močan in močnejši kot drugi mojih let. Seveda naučili so me, kako je treba zadati udarce, da se doseže največji uspeh... težko delo mi je pomagalo.»

Vedno je težko delal. Oče mu je umrl, ko je imel 14 let. Fant se je pošteno trudil, da bi lahko vzdrževal veliko rodbino sester in bratov. Postal je delavec v tovarni mila. Prodajal je časopise in tekal okrog kot sel, da bi kaj več zaslužil. Celo pri tem je našel čas za to, kar ga je najbolj mikalo — boks. Hodil je še v šolo, ko je premagal odličnega boksarja v svoji občini. Ta zmaga je pomenila začetek njegove športne kariere

Ko je imel 19 let se je poročil z Lydio Talton, hčerko uslužbenca baptistične ločine. Zakonsko življenje je začel z 12 dolarji na teden, ki jih je zaslužil z raznašanjem ledu in premoga. V njegovih poznejših letih je bil včasih njegov zaslužek še nižji Toda vedno se je imel za poklicnega boksarja, ter je nastopil ob vsaki priliki. Za časa zadnje svetovne vojne je bil zaposlen v ladjedelnici v rojstnem kraju, v Camdenu v New Jerseyu. Njegovi dohodki so narastli in proti koncu vojne je sklenil; da se bo preživljal kot boksar.

Danes je Walcott zmerno bogat. Boril se je za svetovno prvenstvo štirikrat predno je zmagal; vendar celo poraženi zasluži veliko denarja v prvenstvenih tekmovanjih. Walcott le malo porabi in hodi vedno skromno oblečen. Cigare kadi le tedaj, če se ne vadi za nastop in nikoli ne pije alkohola. Zdaj lahko vzdržuje udobno svojo ženo in šest otrok v hiši desetih sob v predmestju Camdena.

Walcott je napravil načrt, da bo prepotoval Združene države, Južno Ameriko in Evropo, predno bo nastopil v povratnem tekmovanju s Charlesom v začetku prihodnjega leta.

FODERAMI
A. PERTOT
TRST - UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95-998
Vse potrebščine za krojače, šivilje, krznarje po najugodnejših cenah

MATIJA ŠKANDER

LJUBLJANSKI AMERIKANCI

1.

Od letošnjih počitnic sem ne morem slišati besed Amerika, Amerikanec, celo ZDA ne, ne da bi se že v isti sapi ne spomnil na paket, in narobe: če slišim besedo paket ali paket celo vidim, se nemudoma spomnim na Ameriko. Te asociacije se vse bolj pletejo in gostijo, tako da v zadnjem času ne morem več videti nylon trnka ali nogavic, ne da bi se spomnil na gospo Amalijo, ki je nekoč, kakor bomo videli kasneje, prejemala iz Amerike pakete in nato zbolela za paketno mrzlico.

Toda za boljše razumevanje, torej za uvod v svojo zgodbo, naj vam — spoštovani bralci — omenim prigodo, ki je v moj odnos do dobrin tega sveta doslej najgloblje posegla, saj ne jem več kruha (razen zelo rumenega) in ne pijem kave (razen s saharinom oslajene), ne da bi se nanjo spomnil. Pripovedoval mi jo je prijatelj, ki ga imam med tisoč znanci, od katerih se razlikuje po tem, da je naiven in zaupljiv, znanci pa so preudarni in zadržani. Toda resnici na ljubo naj povem, da si prav zato ni bil na jasnem, ali se je v resnici zgodila ali pa je samo posmehljiv domislek kavarniškega modrijana; in resnici na ljubo naj priznam, da se tudi jaz — verjetno pod vplivom njegovega živega pripovedovanja — ne morem znebiti neprijetne misli, da je v njej drobec resnice.

Prav to pa mi je seglo v srce. Skušal sem ji priti do dna, čeprav mi je gospa Amalija — njej se je vse to naključilo — deveta briga, čemur boste nedvomno takoj pritrdili.

Gospa Amalija je stara okoli petdeset let, stanuje na Starem trgu in ima, poleg še živečega moža, enega zeta in dve lični hčeri; starejša je Emilija in mlajša Rozalija. Emilija je poročena, ni v službi in je hodila doslej s svojim možem vsako leto tri tedne na počitnice po prostih cenah, na Gorjuše, da bi zaredila rdeča krvna telesca. Rozalija pa je za spoznanje lepša od svoje sestre, čeprav je to jako težko. Pleše novi ples «sambo» in to dokaj dobro, četudi godci ne love prav ritma; oblači se v živopisane svilene obleke, ima zaročenca in nosi samo čevlje z nazobčanimi podplati različnih barv in debelin. Zet pa je gospod Alfonz; že zdavnaj se ne ukvarja z ničimer, razen z izdelovanjem in prodajanjem rolojev, tiste posebne, hreščeče priprave na oknih mestnih hiš — nedvomno dobro znane spoštovanim bralcem — zaradi katere je baje lahko v sobi tudi podnevi tema; zato vso noč ter ves dan ropotajo po ulici, ker se zmeraj najde kdo, ki hoče imeti temo. Mož gospe Amalije je finančni inšpektor v pokoju.

Ker so živeli z gospo Amalijo v skupnem gospodinjstvu, se je — tedaj vsej družini — primerilo, da so dobili od strica Ivana iz Amerike paket.

V tem paketu ni bilo na prvi pogled nič posebnega, to se pravi, nič takega, česar bi spoštovani bralci iz lastnih izkušenj ali po pripovedovanju znancev ne poznali: bucike, šivanke, zaponke, gumbi različnih barv, več parov moških srajc in ženskih hlačk, nekaj dopetnih večernih damskih toalet v temnih barvah, vse skrbno očiščeno, pošito in zmečkano, da bi na carini ne veljalo za novo, na podplatih z nožičem načeti čevlji, žvečilni gumi, nekaj kil sladkorja, avtomobilček, žogica in pajac, ki se postavi sam na noge — za morebitne otroke, trije pari starejših nylon nogavic, v gubi načeta nylon torbica, v navidez stare cunje spretno zamotana škatlica ping-pong žogic, kos čokolade, raztresena zrna prave kave, škatla Chesterfieldk in še tisoč drobnarij, ki pridejo prav v vsakem gospodinjstvu in desetkrat prav, če se v istem stanovanju tišče ob taščah zetje in ob dozorelih materah že godne hčere.

Veselja nad paketom v družini gospe Amalije ni treba posebej popisovati. Tako se vesele samo otroci dedka Mraza in smo se nekoč veselili Miklavža. Saj ni, da bi dejal, da so vse te stvari in stvarce tako strašno potrebne in važne, da bi brez njih ne mogli živeti! Kje neki! Tudi kar je Miklavž prinesel, včasih ni bilo nič posebnega, toda vsak otrok je vedel, da prihaja iz nebes, in to je imelo svojo posebno ceno, prav tako, kakor ima svojo posebno ceno paket, ki pride — iz Amerike. Kaj bi, navsezadnje, z žvečilnim gumijem! Toda zavest, da nekdo daleč onkraj morja misli na nas, da za nas skrbi, da je ta mož, ki ima svoj avto, je trgovec s coca-cola na drobno in se na Stari trg požvižga, naš sorodnik, je vredna vsaj toliko, kolikor je bila vredna nekoč misel, da ima Miklavž debelo knjigo, v katero piše dobra in zla dela otrok, da nanje misli in jih vsako leto na svoj praznik po zaslugah obdaruje.

Gospa Amalija, gospa Emilija, njuna moža ter gospodična Rozalija z zaročencem so bili tedaj nad paketom navdušeni, dejal bi, skoraj ginjeni. Paket pa, o katerem — kakor je spoštovanim bralcem nedvomno znano — pripovedujemo samo najbližjim prijateljem, vsem drugim o njem iz previdnosti molčimo, je postarno gospo tako pretresel, da ga ni mogla zamolčati gospej Matildi. In resnici na ljubo bodi povedano, da je prav po gospej Matildi naša prigoda prodrla do ušes mojega prijatelja, do mene, do cele vrste mojih znancev, skratka v javnost.

Kako se je to zgodilo?

Docela preprosto in vsakdanje. Gospa Amalija je vedela, da bo dobila iz Amerike paket. Trikrat zapored je pisala ponj in stric Ivan ji je odpisal po njenem četrtem pismu, da ji ga bo zagotovo poslal. Gospa Amalija pa ni vedela, kaj bo v paketu. Ker pa je bil očividno brzovozno poslan, ga ni in ni bilo od nikoder. In gospa Amalija se je napotila pred koncem meseca k svoji znaki gospej Matildi, h kateri je sicer zahajala samo vsak prvi petek v mesecu tako zanesljivo, kakor se zagotovo zavrti vsak mesec Luna po enkrat okoli svoje matere Zemlje, in sicer zato, da ji je gospa Matilda napovedala bodočnost za mesec dni naprej

Tudi to pot sta sedli v naslanjače, prevlečene s svetlozelenim, starim, dobrim žametom. Ko sta popili žezvico goste turške kave, je na vzgib roke gospe Matilde zlila gospa Amalija tri naprstnike vroče vode na zoc, ki se je v debeli plasti nabral na dnu nylon skodelice, kakršne so v Trstu po 150 in v Kopru po 350 lir, v Ljubljani pa po 1000 din. Na drugi vzgib roke je gospa Amalija z malce drhtečo roko postavila svojo nylon skodelico s črno gošČo na dnu in z vročimi kapljami vode na glavo ter tiho spregovorila:

«Gospa, draga gospa, na poti je paket...»

«Potuje preko širnega morja?» ji je z globokim glasom segla v besedo gospa Matilda.

«Stric Ivan piše, da je poslan brzovozno in da tehta nad deset kil...» odgovarja gospa Amalija.

«Potuje preko Oceana, na tovorni ladji., vidim ga... bliža se Lahavru (izgovori, kakor je pisano; op. avtorja), velikemu mestu z atomsko bombo razrušene laške države...» mrmra vmes gospa Matilda. Gospa Amalija posluša z vse daljšim ušesom, toda ve, da mora svoja vprašanja nadaljevati, sicer bo konec preroške zamaknjenosti gospe Matilde in njenih napovedi.

«Toda stric Ivan ne piše, kaj je v paketu...»

«Težak deset kil, zelo težak paket, dobrega pol metra dolg in visok, zavit v žakljevino...» nadaljuje v svoji jasnovidnosti enakomerno gospa Matilda.

«Saj saj!» vzklikne gospa Amalija; zasvetijo se ji oči, pred seboj gleda debelušni, lepo napeti, trdno prepasani paket...

Tako se ženi skrivnostno pogovarjata vse do trenutka, ko gospa Matilda s pobožno kretnjo preobrne spet na prav skodelico ter prične napovedovati po črnih progah razlite gošče, kaj vse bo v paketu.

Naj mi dobrohotni bralci oproste, če se pri tem dogodku dlje ne zadržujem, kajti resnici na ljubo naj povem, da je gospa Matilda prerokovala vsebino paketa skoraj tako, kakor sem jo jaz poprej opisal, in da je s pravilno napovedjo povečala svoj preroški ugled v očeh gospe Amalije, kolikor je bilo to sploh še mogoče.

Ker pa so prerokbe v našem življenju tako navadne, da sploh ne spadajo v literaturo, bi o njih ne pisal, kakor bi ne pisal o navadnem ameriškem paketu, če bi se ob navdušenju gospe Amalije vse bolj ne navduševala nad svojo jasnovidnostjo tudi gospa Matilda. Ker je svojo prerokbo hotela zaključiti s čim večjim in čim bolj predirnim učinkom na svojo žrtev, je vsa v ognju, zasanjana v sliko Kristusa na Oljski gori nad svojo postarno zakonsko posteljo, in z dvignjenima rokama takole zavozlala:

«... bucike, šivanke, knoflice, zaponke, gumbi in drukarčki... med njimi pa čudež, sam nenavadni čudež! V papirju ali škatli zavit čudež.., novo zdravilo zoper vsaktero bolezen tega sveta.., življenjski eliksir....» — nakar so roke in glava gospej Matildi omahnile po silni duševni napetosti; kakršno zmorejo in prenesejo samo boljši napovedovalci bodočnosti v našem mestu.

Navsezadnje je dobri, debelušni, pošti priporočeni paket prišel. Ali naj posebej pripovedujem o že omenjenem veselju, ki je zajelo vse člane skupnega gospodinjstva gospe Amalije, ali naj opisujem grozljivi nemir, pobožni strah in skoraj prešuštno radovednost gospe Amalije, ki je vsem sveto zamolčala njegovo prerokovano, največjo skrivnost — življenjski eliksir — najnovejše zdravilo zoper betežnost sive starosti!

Gospa Amalija je po obedu vpričo svoje družine poščipala s kleščami patentne pločevinaste trakove, odkrila je pokrov in začela zlagati predmet po predmet po posteljah svoje družine. Toda glej, v paketu so bile same znane dobrote in predmeti. Štirje pari oči so se pasli na njih in težko je reči, ali so bili bolj veseli Chesterfieldk (cigarete bodo za Rozalijinega zaročenca, ker v družini nihče ne kadi) ali avtomobilčka (dali ga bodo na omaro za okras) ali tistih sijajnih, svetlih, valovitih vlasnic (prihranile jih bodo za primer, če kdaj ne bo več v modi trajna) ali roza šminke in zavojčkov pudra.

(Nadaljevanje sledi.)

UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70
NAROCNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. - Poštni tekoči račun za STO . ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 . tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.